**UCHWAŁA NR .....**
**RADY MIASTA BIAŁYSTOK**

z dnia ..... 2025 r.

**w sprawie przyjęcia „Miejskiego program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2026-2030"**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2024 r. poz. 107 z późn. zm.[1)]), w związku z art. 35 a ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2025 r. poz. 913 z późn. zm.[2)]) uchwala się co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się „Miejski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2026 – 2030", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Białystok.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od 01 stycznia 2026 r.

Przewodnicząca Rady

**Katarzyna Jamróz**

[1)] Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy została ogłoszona w Dz. U. z 2024 r. poz. 1907.
[2)] Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy została ogłoszona w Dz. U. z 2025 r. poz. 1301.

Z-CA DYREKTORA
Departamentu Spraw Społecznych
Marzena Andrzejewska

WZ PREZYDENTA MIASTA
Rafał Rudnicki
ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA

Załącznik do uchwały Nr .....

Rady Miasta Białystok

z dnia.....2025 r.

**Miejski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2026 – 2030**
**WSTĘP**

Niepełnosprawność jest jednym z głównych problemów współczesnego świata. Do grona osób z niepełnosprawnościami można zaliczyć osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Przyczyny niepełnosprawności są bardzo złożone. Za główne należy uznać: zagrożenia chorobami cywilizacyjnymi, słabość systemu promocji zdrowia i opieki medycznej, trudne warunki pracy, zagrożenia komunikacyjne, słaby przepływ informacji, niską świadomość zdrowotną społeczeństwa.

Specyfika potrzeb i oczekiwań osób z niepełnosprawnościami wymaga inicjowania i realizowania wielu działań, które chronią te osoby przed bezradnością, stwarzają im warunki do rozwoju, motywują do aktywności urzeczywistniając zasadę wyrównywania szans i integracji osób z niepełnosprawnościami ze społeczeństwem.

Biorąc pod uwagę powyższe oraz realizując obowiązek wynikający z art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913 z późn. zm.) Miasto Białystok opracowało „Miejski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2026 – 2030". Niniejszy Program jest kontynuacją i rozwinięciem podjętych wcześniej przez Miasto inicjatyw w ramach „Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2021-2025".

Program skierowany jest do niepełnosprawnych mieszkańców Białegostoku oraz ich opiekunów i określa kierunki polityki społecznej Miasta w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami. Ma on na celu zminimalizowanie skutków niepełnosprawności, zaktywizowanie osób z niepełnosprawnościami oraz stworzenie im optymalnych warunków do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym. Program ma charakter otwarty. Z uwagi na zmieniające się warunki, potrzeby i oczekiwania osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów dopuszcza się możliwość wprowadzenia zmian w zakresie nowych obszarów działań.

## I. DIAGNOZA ZJAWISKA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W BIAŁYMSTOKU

### 1. Sytuacja społeczno - demograficzna

Osoby z niepełnosprawnościami nie są objęte bieżącą charakterystyką, stąd też nie jest możliwe precyzyjne ustalenie liczby takich osób w powiązaniu z cechami demograficznymi.

Ostatnie pełne dane zebrano w ramach „Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań" według stanu na 2021 rok. Według powyższego spisu liczba mieszkańców Białegostoku wyniosła 294 242 osób, natomiast liczba osób z niepełnosprawnościami w mieście Białystok wyniosła 39 849, co stanowiło 13,5% ogólnej liczby mieszkańców. Wśród ogólnej liczby osób niepełnosprawnych większość stanowiły osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność. Było to 28 082 osób, co stanowiło 9,5% ogólnej populacji miasta. Natomiast niepełnosprawni mieszkańcy miasta tylko biologicznie stanowili 4% ogółu mieszkańców, a ich liczba wyniosła 11 767.

**Tabela nr 1*:** Osoby niepełnosprawne prawnie wg płci

| Płeć | Liczba osób |
|---|---|
| kobieta | 15 267 |
| mężczyzna | 12 815 |
| **Razem** | **28 082** |

*Źródło: Bank Danych Lokalnych Urząd Statystyczny w Białymstoku*

**Tabela nr 2*:** Osoby z niepełnosprawnościami wg stopnia niepełnosprawności

| Stopień niepełnosprawności | Liczba osób | kobieta | mężczyzna |
|---|---|---|---|

| | | | |
|---|---|---|---|
| znaczny | 6 935 | 4 037 | 2 898 |
| umiarkowany | 10 652 | 5 732 | 4 870 |
| lekki | 8 319 | 4 637 | 3 682 |
| w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności | 2 176 | 811 | 1 365 |
| **Razem** | **28 082** | **15 217** | **12 815** |

*Źródło: Bank Danych Lokalnych Urząd Statystyczny w Białymstoku*

**Tabela nr 3*:** Osoby z niepełnosprawnościami wg wieku

| **Przedział wiekowy** | **Liczba osób** |
|---|---|
| w wieku przedprodukcyjnym | 2 335 |
| w wieku produkcyjnym | 11 386 |
| w wieku poprodukcyjnym | 14 362 |
| **Razem** | **28 083** |

*Źródło: Bank Danych Lokalnych Urząd Statystyczny w Białymstoku*

*zgodnie z informacją GUS, w związku z zastosowaniem dokładnych wag (skorygowanych lub skalibrowanych) przy uogólnieniu wyników badania reprezentacyjnego z NSP 2021, w prezentowanych tablicach mogą wystąpić drobne rozbieżności w sumowaniu danych na wyższe poziomy agregacji.

W związku z brakiem aktualnych danych statystycznych ilustrujących problem niepełnosprawności wśród mieszkańców Białegostoku należy stwierdzić, iż obecnie zjawisko niepełnosprawności w Mieście można zobrazować jedynie na podstawie danych Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku (zwanego dalej Miejskim Zespołem), który zasięgiem swego działania obejmuje Miasto Białystok oraz powiat białostocki i moniecki. Dane posiadane przez Zespół pozwalają jedynie na szacunkowe określenie tendencji zjawiska niepełnosprawności istniejącego w Mieście.

Informacje statystyczne uzyskane z Miejskiego Zespołu pozwalają stwierdzić, iż w okresie od 2022 r. do 2024 r. co roku następował wzrost ilości wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności (szczegółowe zestawienie ilustruje tabela nr 4 i tabela nr 5).

**Tabela nr 4:** Osoby z niepełnosprawnościami poniżej 16 r.ż.

| **Rok** | **Ilość wydanych orzeczeń** | **Płeć osób orzeczonych** | |
|---|---|---|---|
| | | kobieta | mężczyzna |
| 2022 | 1 034 | 354 | 680 |
| 2023 | 1 043 | 325 | 718 |
| 2024 | 1 092 | 367 | 725 |

*Źródło: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku*

**Tabela nr 5:** Osoby z niepełnosprawnościami powyżej 16 r.ż. wg stopnia niepełnosprawności

| **Rok** | **Stopień niepełnosprawności** | | | **Płeć osób orzeczonych** | | **Liczba wydanych orzeczeń** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | **znaczny** | **umiarkowany** | **lekki** | kobieta | mężczyzna | |
| 2022 | 1 272 | 2 268 | 1 604 | 2 867 | 2 277 | 5 144 |
| 2023 | 1 608 | 2 753 | 1 450 | 3 275 | 2 536 | 5 811 |
| 2024 | 1 822 | 2 940 | 1 444 | 3 587 | 2 619 | 6 206 |

*Źródło: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku*

Dominującą przyczynę niepełnosprawności orzeczonych przez Miejski Zespół w wieku powyżej 16 r.ż. stanowiły choroby narządu ruchu, schorzenia psychiczne, choroby neurologiczne oraz układu oddechowego i krążenia.

W stosunku do dzieci do 16 r.ż. dominującą przyczyną niepełnosprawności były całościowe zaburzenia rozwojowe, zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu oraz inne schorzenia, w tym: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, choroby układu krwiotwórczego.

**Tabela nr 6:** Osoby z niepełnosprawnościami wg przyczyny niepełnosprawności

| Rok | Przyczyna niepełnosprawności | Wiek/liczba orzeczeń | |
|---|---|---|---|
| | | poniżej 16 r.ż. | powyżej 16 r.ż. |
| 2022 | 01-U | 40 | 33 |
| | 02-P | 19 | 871 |
| | 03-L | 100 | 264 |
| | 04-O | 26 | 141 |
| | 05-R | 45 | 1 749 |
| | 06-E | 36 | 61 |
| | 07-S | 70 | 590 |
| | 08-T | 3 | 192 |
| | 09-M | 22 | 405 |
| | 10-N | 91 | 534 |
| | 11-I | 132 | 222 |
| | 12-C | 450 | 82 |
| **Łącznie** | | **1 034** | **5 144** |
| 2023 | 01-U | 50 | 44 |
| | 02-P | 16 | 1 102 |
| | 03-L | 93 | 316 |
| | 04-O | 29 | 140 |
| | 05-R | 45 | 1 937 |
| | 06-E | 37 | 53 |
| | 07-S | 73 | 618 |
| | 08-T | 13 | 211 |
| | 09-M | 21 | 439 |
| | 10-N | 75 | 630 |
| | 11-I | 102 | 224 |
| | 12-C | 489 | 97 |
| **Łącznie** | | **1 043** | **5 811** |
| 2024 | 01-U | 42 | 50 |
| | 02-P | 23 | 1 131 |
| | 03-L | 105 | 314 |
| | 04-O | 23 | 139 |
| | 05-R | 48 | 2 395 |
| | 06-E | 28 | 62 |
| | 07-S | 83 | 584 |
| | 08-T | 7 | 222 |
| | 09-M | 14 | 473 |
| | 10-N | 62 | 515 |
| | 11-I | 97 | 191 |
| | 12-C | 560 | 130 |
| **Łącznie** | | **1 092** | **6 206** |

*Źródło: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku*

Analiza danych statystycznych uzyskanych z Miejskiego Zespołu pozwala ponadto stwierdzić, iż ponad 20% osób składających wnioski o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności w latach 2022-2024 deklarowała, iż celem jego złożenia i uzyskania orzeczenia jest „uzyskanie odpowiedniego zatrudnienia". Duża część osób wskazywała również na: konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (17%), uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego (28%) oraz możliwości korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji tj. korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych (28%). W latach 2022-2024 liczba składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności

corocznie zwiększała się (w roku 2023 o 16% w stosunku do roku 2022, zaś w roku 2024 o 10% w stosunku do roku 2023).

Należy ponadto stwierdzić, iż w 2024 r. ok. 76% orzekanych osób były to osoby nieaktywne zawodowo (ilustruje to tabela nr 7).

**Tabela nr 7:** Osoby z niepełnosprawnościami wg aktywności zawodowej

| Rok | Aktywność zawodowa | | Łącznie |
|---|---|---|---|
| | TAK | NIE | |
| **2022** | 1 479 | 3 665 | 5 144 |
| **2023** | 1 636 | 4 175 | 5 811 |
| **2024** | 1 516 | 4 690 | 6 206 |

*Źródło: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Białymstoku*

2. **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku**

Niepełnosprawność jest również jednym z najczęściej występujących powodów trudnej sytuacji życiowej mieszkańców Białegostoku o niskim kryterium dochodowym kwalifikującym do świadczeń z pomocy społecznej. Z analizy danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku wynika, że liczba rodzin dotkniętych niepełnosprawnością uprawniona do korzystania z zasobów pomocy społecznej utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W 2024 r. liczba rodzin z problemem niepełnosprawności stanowiła niemal 47% ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.

**Wykres nr 1:** Osoby niepełnosprawne korzystające z pomocy społecznej

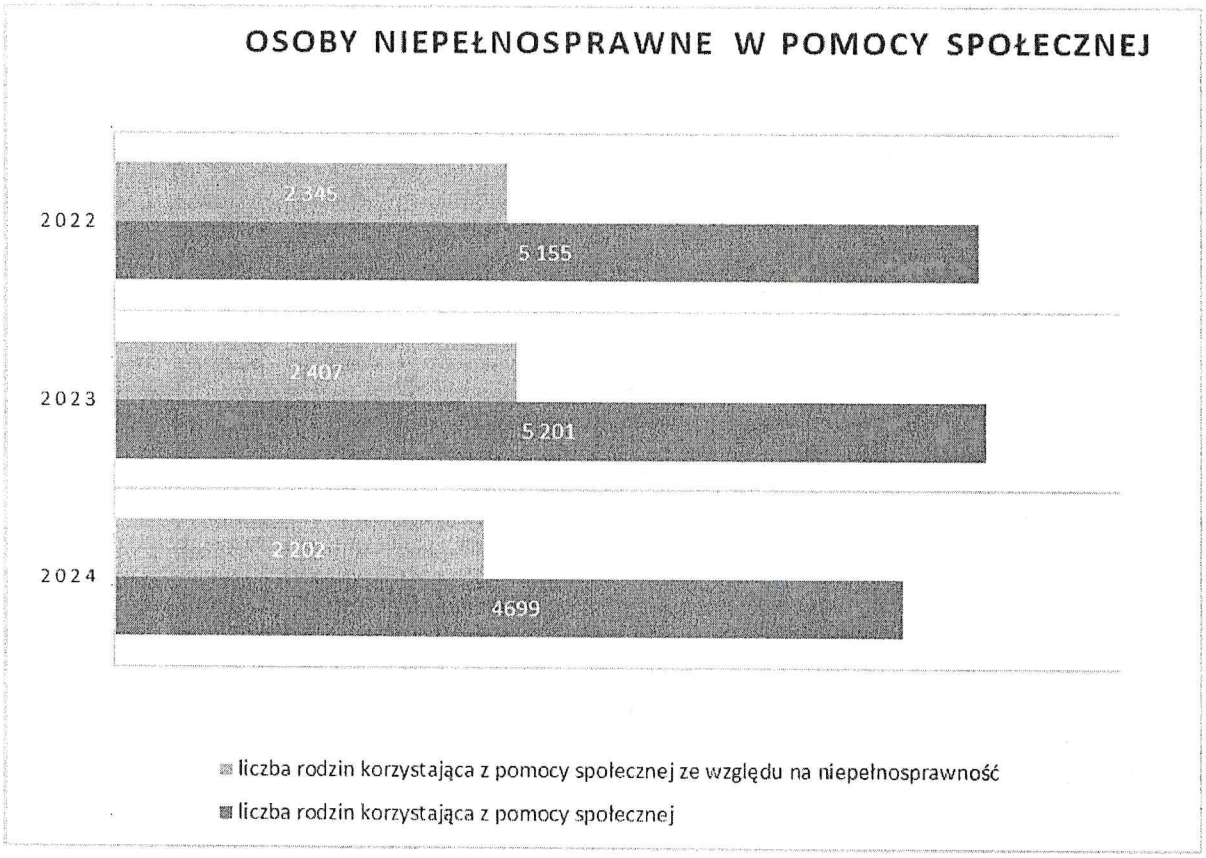


*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

Największą część wypłacanych osobom z niepełnosprawnościami świadczeń z pomocy społecznej stanowią zasiłki stałe. W roku 2024 wydano na ten cel 10 069 772,04 zł i był to znaczny wzrost w stosunku do roku 2023, w którym kwota wypłaconych świadczeń wynosiła 6 968 365,81 zł. W ostatnich latach, na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, blisko 1 400 osób z niepełnosprawnościami otrzymało zasiłek celowy. Równie duża liczba osób z niepełnosprawnościami (ponad

1 600 osób) korzysta z pomocy w zakresie dożywiania. Na rzecz osób z niepełnosprawnościami świadczone są również usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zarówno w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami, jak i przebywających w ośrodkach wsparcia.

Rodzaj, forma i rozmiar przyznawanych świadczeń (poza świadczeniami obligatoryjnymi) uzależnione są od indywidualnej sytuacji osoby z niepełnosprawnością lub jej rodziny, okoliczności uzasadniających potrzebę udzielenia pomocy, liczby osób i rodzin potrzebujących wsparcia oraz od możliwości finansowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku.

**Tabela nr 8:** Wykaz świadczeń z pomocy społecznej przyznanych osobom niepełnosprawnym

| Rodzaj świadczenia | 2022 | | 2023 | | 2024 | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Liczba osób | Kwota w zł | Liczba osób | Kwota w zł | Liczba osób | Kwota w zł |
| usługi opiekuńcze | 302 | 2 806 048,00 | 336 | 2 602 162,56 | 350 | 3 358 177,60 |
| specjalistyczne usługi opiekuńcze | 8 | 128 448,00 | 9 | 122 888,19 | 8 | 121 026,96 |
| zasiłek stały | 1 145 | 7 283 006,96 | 1 163 | 6 968 365,81 | 1 146 | 10 069 772,04 |
| zasiłek celowy | 1 511 | 1 715 669,93 | 1 548 | 1 773 537,45 | 1 136 | 1 396 397,22 |
| zasiłek okresowy | 1 134 | 1 496 629,32 | 1 160 | 1 343 162,16 | 711 | 1 066 268,84 |
| składka na ubezpieczenie zdrowotne | 978 | 571 234,16 | 1 014 | 558 182,85 | 985 | 805 050,17 |
| zapewnienie posiłku i pomoc w zakresie dożywiania | 1 519 | 2 266 702,40 | 1 711 | 2 485 204,44 | 1 577 | 2 640 141,40 |
| gminny program osłonowy - leki | 1 078 | 866 648,49 | 1 019 | 769 302,05 | 859 | 663 333,91 |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

Oprócz pomocy w formie pieniężnej osobom z niepełnosprawnościami zamieszkującym na terenie miasta Białegostoku w zależności od potrzeb świadczy się specjalistyczne porady prawne, psychologiczne, rodzinne oraz socjalne m.in. o przysługujących im ulgach i uprawnieniach, w tym o dostępnych formach rehabilitacji i pomocy społecznej oraz o funkcjonujących na terenie miasta organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami i możliwości ubiegania się o różnorodne formy wsparcia.

Działania pracowników socjalnych mają na celu zapobieganie pogarszania się kondycji fizycznej i psychicznej osób z niepełnosprawnościami, ich integrację ze społeczeństwem i wyrównywanie szans we wszystkich dziedzinach życia społecznego i zawodowego. Jest to możliwe dzięki współpracy wielu środowisk działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz organizacji pozarządowych.

**Tabela nr 9:** Wykaz działań skierowanych do osób niepełnosprawnych w ramach pracy socjalnej

| Lp. | Opis pracy socjalnej | Liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono pomocy w formie pracy socjalnej | | |
|---|---|---|---|---|
| | | 2022 | 2023 | 2024 |
| **1.** | **Wskazanie możliwości wystąpienia do Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w celu uzyskania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności** | 548 | 629 | 602 |
| 1.1 | Efekt: zgłosił/a się do Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności | 442 | 498 | 464 |
| 1.2 | Efekt: uzyskał/a stopień niepełnosprawności | 362 | 390 | 286 |
| 1.3 | Efekt: przyznano zasiłek stały | 233 | 252 | 271 |
| **2.** | **Pomoc w rozpoczęciu leczenia psychiatrycznego** | 36 | 32 | 38 |
| 2.1 | Efekt: podjął/ęła leczenie psychiatryczne | 16 | 19 | 24 |
| **3.** | **Wystąpienie z wnioskiem o przymusowe leczenie** | 10 | 10 | 11 |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | **psychiatryczne** | | | |
| 3.1 | Efekt: sądowe skierowanie na leczenie psychiatryczne | 2 | 5 | 2 |
| **4.** | **Pomoc w uzyskaniu świadczenia rentowego lub emerytalnego** | 157 | 114 | 105 |
| 4.1 | Efekt: uzyskał/a rentę lub emeryturę | 102 | 87 | 81 |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

Osoby z niepełnosprawnościami znajdujące się w sytuacjach kryzysowych objęte są wsparciem Ośrodka Interwencji Kryzysowej, w którym otrzymują w zależności od potrzeb pomoc doraźną i terapeutyczną (również w miejscu zamieszkania), poradnictwo psychologiczne, rodzinne, prawne, socjalne, pedagogiczne, a także czasowe schronienie w hostelu. Ośrodek udziela bezpłatnej pomocy mieszkańcom miasta Białegostoku, bez względu na ich sytuację materialną, będącym w stanie nagłego lub przewlekłego kryzysu spowodowanego m.in. przemocą domową, kryzysem małżeńskim, konfliktem rodzinnym, utratą, żałobą, osieroceniem, wypadkiem (w tym masowym/masywnym), katastrofą, zdarzeniem losowym, problemem samobójstwa, trudnościami wychowawczymi, innymi kryzysami. Ośrodek pełni całodobowe dyżury interwencyjne.

**Tabela nr 10:** Liczba osób niepełnosprawnych korzystająca z pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej

| Rodzaj wsparcia | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|---|---|---|
| pomoc doraźna i terapeutyczna | 64 | 79 | 125 |
| udzielenie schronienia w hostelu | 1 | 5 | 6 |
| poradnictwo specjalistyczne | 60 | prawne: 50<br>psychologiczne: 32 | prawne: 68<br>psychologiczne: 35 |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

Na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem" wypłacane jest jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu. O jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł może ubiegać się matka lub ojciec dziecka, opiekun prawny dziecka albo opiekun faktyczny dziecka.

**Tabela nr 11:** Wsparcie w ramach ustawy „Za życiem"

| Rok | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|---|---|---|
| Liczba rodzin/kobiet w ciąży, którym udzielono porad w ramach ustawy „Za życiem" | 7 | 4 | 7 |
| Liczba jednorazowych świadczeń „Za życiem" | 38 | 33 | 34 |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku realizuje zadania wspierające osoby z niepełnosprawnościami w formie przyznania i wypłaty świadczeń opiekuńczych: świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłku pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, zasiłku dla opiekuna oraz dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością.

Ponadto Ośrodek opłaca składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne za osoby pobierające świadczenia opiekuńcze w związku ze sprawowaniem opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

**Tabela nr 12:** Rodzaj wypłaconych na rzecz osób z niepełnosprawnościami świadczeń opiekuńczych

| L p. | Rodzaj wypłacanych świadczeń | ZREALIZOWANE WYPŁATY | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | 2022 | | 2023 | | 2024 | |
| | | liczba osób | kwota | liczba osób | kwota | liczba osób | kwota |
| 1. | Kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego - dodatek do zasiłku rodzinnego | 777 | 965 558 | 770 | 955 107 | 699 | 872 384 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 2. | Zasiłek pielęgnacyjny | 6 170 | 15 980 794 | 6 476 | 16 772 828 | 6 776 | 17 548 106 |
| 3. | Świadczenie pielęgnacyjne | 1 470 | 37 204 811 | 1 693 | 49 569 997 | 2 006 | 72 847 481 |
| 4. | Specjalny zasiłek opiekuńczy | 51 | 376 039 | 23 | 167 797 | 11 | 83 700 |
| 5. | Zasiłek dla opiekuna | 26 | 191 745 | 15 | 107 880 | 9 | 69 089 |
| 6. | Składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe opłacane za osoby sprawujące opiekę nad osobą niepełnosprawną | 1 028 | 7 315 586 | 1 171 | 9 596 401 | 1 069 | 11 465 593 |
| 7. | Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby sprawujące opiekę nad osobą niepełnosprawną | 615 | 1 315 041 | 706 | 1 832 989 | 704 | 2 278 910 |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

Na terenie miasta Białegostoku funkcjonują trzy Środowiskowe Domy Samopomocy, jako ośrodki wsparcia pobytu dziennego. Zadaniem ośrodków jest zapewnienie pomocy osobom, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych nie są zdolne do samodzielnego funkcjonowania w środowisku rodzinnym i społecznym. W ww. domach prowadzony jest proces wspierająco-aktywizujący. Celem podejmowanych działań jest zwiększanie zaradności i samodzielności życiowej, a także integracja społeczna.

**Tabela nr 13:** Środowiskowe Domy Samopomocy

| **Nazwa placówki** | **Liczba miejsc** | **Liczba osób, które skorzystały z placówki** | | |
|---|---|---|---|---|
| | | **2022** | **2023** | **2024** |
| Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. 11 Listopada 6 (jednostka organizacyjna Miasta Białystok) | 60 | 50 | 53 | 56 |
| Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Pogodnej 63 (prowadzony przez Caritas Archidiecezji Białostockiej na zlecenie Miasta Białystok | 45 | 47 | 48 | 46 |
| Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Zaściańskiej 84 (prowadzony przez Fundację Oswoić świat na zlecenie Miasta Białystok | 16 | - | - | - |
| **Razem** | **121** | **97** | **101** | **102** |

*Źródło: Departament Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Białymstoku*

W Mieście znajdują się dwa domy pomocy społecznej zapewniające całodobową opiekę osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność mają trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wymagają pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Dodatkowo, Miasto Białystok w ramach otwartego konkursu ofert dofinansowuje Zgromadzeniu Sióstr Franciszkanek od Cierpiących w Warszawie prowadzenie Domu Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek od Cierpiących w Białymstoku.

**Tabela nr 14:** Domy Pomocy Społecznej

| Nazwa domu | Rodzaj schorzeń i dysfunkcji | Liczba miejsc | w tym dla osób niepełnosprawnych |
|---|---|---|---|
| Dom Pomocy Społecznej przy ul. Świerkowej 9 | Osoby przewlekle somatycznie chore | 188 | 188 |
| Dom Pomocy Społecznej przy ul. Baranowickiej 203 | Osoby niepełnosprawne intelektualnie (do 25 r. ż) | 102 | 102 |
| | Osoby niepełnosprawne intelektualnie (powyżej 25 r. ż) | 168 | 168 |
| Filia w Bobrowej | Osoby przewlekle psychicznie chore (powyżej 18 r. ż) | 36 | 36 |
| Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek od Cierpiących w Białymstoku przy ul. Proletariackiej 8 | Osoby w podeszłym wieku | 25 | 25 |
| | **Razem** | **519** | **519** |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, Departament Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Białymstoku*

Oferowana liczba miejsc w domach pomocy społecznej nie zabezpiecza potrzeb mieszkańców Białegostoku. W związku z ogromnym zainteresowaniem tą formą pomocy mieszkańcy miasta umieszczani są w domach pomocy społecznej na terenie innych powiatów.

W ostatnich latach w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Białymstoku zauważa się wzrost niepełnosprawnych świadczeniobiorców korzystających ze świadczeń finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Największe potrzeby w zakresie rehabilitacji społecznej zgłaszane przez niepełnosprawnych mieszkańców Białegostoku dotyczą dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych (tabela nr 15 i nr 16).

**Tabela nr 15:** Realizacja dofinansowania ze środków PFRON zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

| **Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze** | | | |
|---|---|---|---|
| **Rok** | **2022** | **2023** | **2024** |
| Liczba złożonych wniosków | 2 241 | 2 692 | 3 354 |
| Liczba zrealizowanych wniosków | 1 997 | 2 541 | 3 219 |
| Stopień realizacji | 89% | 94% | 96% |
| Środki PFRON (budżet) | 2 300 257,80 | 3 130 875,75 | 4 787 583,03 |
| Wypłacone dofinansowanie | 2 300 213,13 | 3 130 755,25 | 4 771 771,18 |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

**Tabela nr 16:** Realizacja dofinansowania ze środków PFRON uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

| **Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych** | | | |
|---|---|---|---|
| **Rok** | **2022** | **2023** | **2024** |
| Liczba złożonych wniosków | 891 | 909 | 921 |
| Liczba zrealizowanych wniosków | 587 | 477 | 736 |
| Stopień realizacji | 66% | 53% | 80% |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Środki PFRON (budżet) | 1 043 999,00 | 1 000 000,00 | 1 600 000,00 |
| Wypłacone dofinansowanie | 1 036 301,27 | 986 229,00 | 1 585 694,14 |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

Tendencję wzrostową odnotowano także jeśli chodzi o potrzeby osób z niepełnosprawnościami w zakresie dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych (tabela nr 17), natomiast brak jest zainteresowania ze strony osób z niepełnosprawnościami dofinansowaniem usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.

**Tabela nr 17:** Realizacja dofinansowania ze środków PFRON likwidacji barier funkcjonalnych

| **Dofinansowanie barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych** | | | |
|---|---|---|---|
| **Rok** | **2022** | **2023** | **2024** |
| Liczba złożonych wniosków | 173 | 209 | 253 |
| Liczba zrealizowanych wniosków | 135 | 165 | 195 |
| Stopień realizacji | 78% | 79% | 77% |
| Środki PFRON (budżet) | 649 241,20 | 888 435,25 | 1 164 904,97 |
| Wypłacone dofinansowanie | 649 241,07 | 887 274,62 | 1 049 365,26 |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

Ze środków PFRON dofinansowywane są również koszty działalności warsztatów terapii zajęciowej. Na terenie Białegostoku funkcjonują 4 warsztaty terapii zajęciowej (tabela nr 18), gdzie obecnie rehabilitacji poddawanych jest 117 osób z niepełnosprawnościami. Znaczna większość uczestników warsztatów terapii zajęciowej to niepełnosprawni z orzeczonym znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, głównie z powodu niepełnosprawności intelektualnej, choroby psychicznej i dysfunkcji narządu wzroku.

**Tabela nr 18:** Wykaz działających na terenie miasta Białegostoku warsztatów terapii zajęciowej

| **Dane Jednostki prowadzącej warsztat terapii zajęciowej/siedziba warsztatu** | **Siedziba warsztatu terapii zajęciowej** | **Rodzaj schorzeń i dysfunkcji uczestników warsztatu terapii zajęciowej** | **Liczba miejsc w wtz w latach** | | | **Liczba osób, które opuściły wtz** | | | **Liczba osób, które opuściły wtz ze względu na podjęcie zatrudnienia** | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | 2022 | 2023 | 2024 | 2022 | 2023 | 2024 | 2022 | 2023 | 2024 |
| Caritas Archidiecezji Białostockiej/ ul. Knyszyńska 12a | ul. Knyszyńska 12a | upośledzenie umysłowe i inne przyczyny niepełnosprawności | 40 | 40 | 40 | 1 | 4 | 4 | 1 | 0 | 0 |
| Stowarzyszenie „MY DLA INNYCH"/ ul. Transportowa 4 | ul. Storczykowa 7 | choroby psychiczne upośledzenie umysłowe schorzenia współistniejące | 30 | 30 | 30 | 3 | 3 | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Fundacja AC/ ul. Storczykowa 7 | ul. Transportowa 4 | upośledzenie umysłowe schorzenia współistniejące | 25 | 25 | 25 | 2 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Spółdzielnia SNB/ ul. Kraszewskiego 26/2 | ul. Kraszewskiego 26/2 | dysfunkcja narządu wzroku schorzenia współistniejące i inne przyczyny niepełnosprawności | 22 | 22 | 22 | 2 | 3 | 1 | 0 | 1 | 0 |
| | | Razem: | 117 | 117 | 117 | 14 | 9 | 6 | 8 | 1 | 3 |

*Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku*

### 3. Aktywizacja i rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

Osoby z niepełnosprawnościami stanowią również duży odsetek osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku. Według stanu na dzień 31.12.2024 r. w PUP zarejestrowane były 752 osoby z niepełnosprawnościami mieszkające w Białymstoku. Spośród w/w osób z niepełnosprawnościami – 107 to osoby poszukujące pracy, zaś 645 to osoby bezrobotne. Na dzień 30.06.2025 r. zaś zarejestrowanych było 752 osób z niepełnosprawnościami. W niniejszej grupie znalazło się 114 osób poszukujących pracy i 638 osób bezrobotnych (przedmiotowe dane ilustruje tabela nr 19).

**Tabela nr 19:** Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Białymstoku wg stopnia niepełnosprawności

| Stopień niepełnosprawności | stan na 31.12.2024 r. | | stan na 30.06.2025 r. | |
|---|---|---|---|---|
| | liczba osób poszukujących pracy | liczba osób bezrobotnych | liczba osób poszukujących pracy | liczba osób bezrobotnych |
| lekki | 18 | 455 | 18 | 433 |
| umiarkowany | 60 | 183 | 68 | 197 |
| znaczny | 29 | 7 | 28 | 8 |
| **Łącznie** | **107** | **645** | **114** | **638** |

*Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku*

Z posiadanych danych wynika ponadto, iż dominującą grupą były osoby z niepełnosprawnością z lekkim oraz umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami stanowiły osoby z chorobami narządu ruchu oraz zaburzeniami psychicznymi. (tabela nr 20).

**Tabela nr 20:** Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Białymstoku wg przyczyny niepełnosprawności

| Osoby z niepełnosprawnością ogółem, w tym wg przyczyny niepełnosprawności | | stan na 31.12.2024 r. | | stan na 30.06.2025 r. | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | osoby poszukujące pracy | osoby bezrobotne | osoby poszukujące pracy | osoby bezrobotne |
| | | **107** | **645** | **114** | **638** |
| Przyczyna niepełnosprawności | upośledzenie umysłowe | 16 | 21 | 14 | 18 |
| | choroby psychiczne | 29 | 117 | 29 | 119 |
| | zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu | 4 | 32 | 4 | 32 |
| | choroby narządu wzroku | 18 | 69 | 20 | 60 |
| | upośledzenia narządu ruchu | 15 | 201 | 17 | 204 |
| | epilepsja | 3 | 25 | 0 | 31 |
| | choroby układu oddechowego i krążenia | 2 | 42 | 2 | 39 |
| | choroby układu pokarmowego | 1 | 14 | 1 | 12 |
| | choroby układu moczowo-płciowego | 1 | 12 | 4 | 17 |
| | choroby neurologiczne | 7 | 34 | 9 | 33 |
| | inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego | 10 | 65 | 11 | 58 |
| | całościowe zaburzenia rozwoju | 1 | 13 | 3 | 15 |

*Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku*

Z analizy struktury wiekowej zarejestrowanych w PUP osób z niepełnosprawnościami poszukujących pracy Białostoczan wynika zaś, iż dominującą grupę stanowiły osoby w wieku 35-44 lata oraz w przedziale 45-49 lat. Spośród osób bezrobotnych zaś dominującą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym 55-59 lat (tabela nr 21).

**Tabela nr 21:** Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Białymstoku wg wieku

| Wiek w latach | stan na 31.12.2024 r. | | stan na 30.06.2025 r. | |
|---|---|---|---|---|
| | osoby poszukujące pracy | osoby bezrobotne | osoby poszukujące pracy | osoby bezrobotne |
| 18-24 | 0 | 23 | 2 | 23 |
| 25-29 | 4 | 26 | 5 | 22 |
| 30-39 | 22 | 104 | 21 | 91 |
| 40-44 | 19 | 60 | 20 | 78 |
| 45-49 | 24 | 100 | 28 | 90 |
| 50-54 | 10 | 109 | 11 | 117 |
| 55-59 | 13 | 131 | 11 | 133 |
| 60 i powyżej | 15 | 92 | 16 | 84 |
| **Łącznie** | **107** | **645** | **114** | **638** |

*Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku*

Analiza poziomu wykształcenia wśród zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku osób z niepełnosprawnościami poszukujących pracy pozwala stwierdzić, iż dominującą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym i podstawowym nieukończonym. Spośród osób bezrobotnych dominującą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

**Tabela nr 22:** Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Białymstoku wg poziomu wykształcenia

| Poziom wykształcenia | stan na 31.12.2024 r. | | stan na 30.06.2025 r. | |
|---|---|---|---|---|
| | osoby poszukujące pracy | osoby bezrobotne | osoby poszukujące pracy | osoby bezrobotne |
| wyższe | 12 | 78 | 18 | 81 |
| policealne i średnie zawodowe | 15 | 126 | 18 | 146 |
| średnie ogólnokształcące | 15 | 63 | 16 | 76 |
| zasadnicze zawodowe | 29 | 199 | 26 | 181 |
| gimnazjalne | 3 | 17 | 3 | 14 |
| podstawowe i podstawowe nieukończone | 33 | 162 | 34 | 140 |
| **Łącznie** | **107** | **645** | **114** | **638** |

*Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku*

Mając na uwadze, że duża liczba osób z niepełnosprawnościami pozostaje poza rynkiem pracy Miasto Białystok oraz Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku prowadzą działania celem włączenia tej grupy mieszkańców Miasta do aktywnego życia zawodowego.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Osoby z niepełnosprawnością, z racji stanu zdrowia oraz innych czynników, dużo częściej niż osoby w pełni sprawne doświadczają problemów na rynku pracy. Istotą rehabilitacji zawodowej jest wsparcie osoby z niepełnosprawnością w zdobyciu umiejętności potrzebnych do pracy i rozpoczęciu aktywności zawodowej.

Wsparcie to finansowane jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) w Warszawie, które są przekazywane rokrocznie Miastu według specjalnego algorytmu. Algorytm ten uwzględnia m.in. liczbę mieszkańców oraz liczbę osób z orzeczoną niepełnosprawnością w danym regionie, tak by zapewnić proporcjonalne i sprawiedliwe rozdysponowanie środków.

**Tabela nr 23:** Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych finansowanych ze środków PFRON przyznanych Miastu Białystok wg. algorytmu

| Rok | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|---|---|---|
| zwrot pracodawcom kosztów wyposażenia stanowiska pracy osobie niepełnosprawnej | 1 559 853 | 1 004 379 | 0 |
| przyznawanie osobom niepełnosprawnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej | 429 341 | 375 827 | 0 |
| finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych | 0 | 0 | 15 078 |
| dofinansowanie do oprocentowania 50% odsetek od kredytu bankowego zaciągniętego przez osoby niepełnosprawne na rozpoczęcie działalności gospodarczej | 10 000 | 8 856 | 10 000 |

*Źródło: Departament Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku*

Co roku w formie uchwały Rada Miasta Białegostoku określa zadania, na które Miasto przeznacza środki PFRON w danym roku. Dzięki temu możliwe jest finansowanie szkoleń, doradztwa zawodowego, tworzenie stanowisk pracy czy przyznawanie środków na podjęcie działalności gospodarczej przez osoby z niepełnosprawnością.

Podział środków na zadania jest poprzedzony konsultacjami z Miejską Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Białegostoku, która wydaje opinię w sprawie podziału środków PFRON na dany rok przedkładaną Radzie Miasta.

Wybór tych zadań jest każdego roku dokonywany na podstawie analizy potrzeb lokalnego środowiska, zgłaszanego zapotrzebowania z uwzględnieniem doświadczeń zdobytych przy ich realizacji w latach ubiegłych oraz wyników badań nad ich efektywnością.

### 4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Znaczącą rolę we wsparciu osób z niepełnosprawnościami mają organizacje pozarządowe prowadzące statutową działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Działalność organizacji pozarządowych stanowi cenny element uzupełniający i wspierający wszelkie działania podejmowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami. 21 października 2024 roku Rada Miasta Białystok przyjęła *„Programu współpracy Miasta Białystok z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2025 rok.* Program określa w sposób szczegółowy cele i zasady współpracy, wyznacza priorytetowe zadania publiczne, a także sposoby i formy ich realizacji, które mogą być zrealizowane przy wsparciu finansowym pochodzącym z budżetu Miasta Białystok.

Wsparcie finansowe na różnorodne działania, organizacje otrzymują poprzez realizację zadań publicznych, ogłoszonych w otwartych konkursach ofert. Poniższa tabela przedstawia zestawienie dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym na realizację zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami w latach 2022 – 2024.

**Tabela nr 24:** Dotacje udzielone organizacjom pozarządowym na realizację zadań z zakresu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

| | 2022 | | 2023 | | 2024 | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Kwota udzielonej dotacji | Liczba zawartych umów | Kwota udzielonej dotacji | Liczba zawartych umów | Kwota udzielonej dotacji | Liczba zawartych umów |
| **Dotacje udzielane ze środków budżetu Miasta Białystok** | 3 275 000 | 19 | 3 365 000 | 16 | 3 210 000 | 16 |
| **Dotacje udzielane ze środków PFRON** | 396 000 | 16 | 545 910 | 17 | 1 300 000 | 23 |

*Źródło: Departament Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Białymstoku*

Ogłaszane konkursy ofert dotyczyły następujących zadań publicznych z zakresu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, finansowanych ze środków budżetu Miasta Białystok, realizowanych w latach 2022-2024:

- realizacja usług Asystenta Osoby Niepełnosprawnej,
- realizacja usług wolontariackich dla osób niepełnosprawnych,
- rehabilitacja kobiet dotkniętych nowotworem piersi,
- prowadzenie grup terapeutycznych osób dorosłych z uszkodzonym ośrodkowym układem nerwowym,
- wsparcie rehabilitacji dzieci i młodzieży z uszkodzonym ośrodkowym układem nerwowym w formie placówkowej,
- prowadzenie placówki aktywnej rehabilitacji społecznej dla 14 dorosłych osób niepełnosprawnych z całościowymi zaburzeniami rozwoju,
- prowadzenie ośrodka wsparcia i rehabilitacji psychospołecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie ośrodka dziennego pobytu dla osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym,
- zapewnienie wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi poprzez prowadzenie mieszkań chronionych – treningowych,
- prowadzenie mieszkań adaptacyjnych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- zapewnienie opieki wytchnieniowej opiekunom osób ze spektrum autyzmu,
- zapewnienie opieki wytchnieniowej opiekunom osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- zapewnienie opieki wytchnieniowej rodzicom lub opiekunom osób z niepełnosprawnościami,
- pomoc psychologiczno-terapeutyczna dla rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnościami,
- trener pracy – sposób na zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy,
- informator miejski dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin – prowadzenie strony internetowej,
- wsparcie rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami.

Ponadto organizacje pozarządowe corocznie realizują zadania w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zlecanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym, finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W latach 2022-2024 poniższe organizacje pozarządowe realizowały zadania publiczne z zakresu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na zlecenie miasta, finansowane ze środków budżetu Miasta Białystok oraz ze środków PFRON:

- Fundacja Aktywizacja,
- Fundacja Dialog,
- Fundacja Inicjatyw Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych IMPULS,
- Fundacja Koliber,
- Fundacja Krajowego Towarzystwa Autyzmu Oddział w Białymstoku Pod Nazwą „Wiem i Pomagam",
- Fundacja Laboro,
- Fundacja Mali Wojownicy,
- Fundacja Na Rzecz Wspierania Osób z Zaburzeniami Ze Spektrum Autyzmu i Innymi Niepełnosprawnościami „A Jak...",
- Fundacja „Oswoić Świat",
- Fundacja „Pomóż Im" na rzecz Dzieci z Chorobami Nowotworowymi i Hospicjum dla Dzieci,

- Fundacja Progressus,
- Fundacja Pierwsi Dla Piersi,
- Fundacja Rozwoju Sportu i Rehabilitacji,
- Fundacja Szansa Dla Niewidomych,
- Fundacja „Syriusz",
- Fundacja „Uśmiech życia",
- Fundacja Wspierania Rodziny i Społeczeństwa ISKRA,
- Fundacja Wytwórnia Szans,
- KLUB AMAZONKI w Białymstoku,
- Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Białymstoku,
- Nasza Planeta,
- Podlaska Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Rozwój,
- Podlaski Sejmik Osób z Niepełnosprawnościami,
- Podlaskie Towarzystwo Laryngektomowanych,
- Polski Związek Głuchych Oddział Podlaski,
- Polski Związek Niewidomych Okręg Podlaski,
- Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki,
- Spółdzielnia Socjalna „Sukurs" w Zaściankach,
- Stowarzyszenie Białostocki Klub Kibiców Niepełnosprawnych,
- Stowarzyszenie „Decybelek",
- Stowarzyszenie Eurydyki w Białymstoku,
- Stowarzyszenie MY DLA INNYCH,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Starszych, Chorych Somatycznie i Niepełnosprawnych „Dobrze Być Razem",
- Stowarzyszenie na Rzecz Rehabilitacji Psychiatrycznej „Szansa",
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Dzieci Niepełnosprawnych Intelektualnie „Barwa",
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Porażeniem Mózgowym „Jasny Cel",
- Stowarzyszenie Pomocy Niesłyszącym „MIG-iem",
- Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Niepełnosprawnych Intelektualnie AKTYWNI.

## 5. Inne działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami

### 5.1 Aktywny Samorząd

Aktywny samorząd to program Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, dzięki któremu osoby niepełnosprawne mogą otrzymać dofinansowanie m.in. do dostosowania samochodu, na naprawę wózka elektrycznego, na zapewnienie opieki dla osoby zależnej, ale też do uzyskania wyższego wykształcenia. Widząc potrzebę podjęcia działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich integracji społecznej Miasto Białystok w 2012 r. przystąpiło do realizacji pilotażowego programu.

Głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier, które ograniczają uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Poniższa tabela przedstawia rodzaje zadań dofinansowywanych w latach 2022 – 2024.

**Tabela nr 25:** Realizacja programu „Aktywny Samorząd"

| Rodzaj zadania | 2022 | | 2023 | | 2024 | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Liczba wniosków | Wydatkowane środki | Liczba wniosków | Wydatkowane środki | Liczba wniosków | Wydatkowane środki |
| **Moduł I** | | | | | | |
| **A1** oprzyrządowanie samochodu przy dysfunkcji ruchu | 9 | 39 182,00 | 7 | 33 539,00 | 2 | 15 380,00 |
| **A2** pomoc w uzyskaniu prawa jazdy przy dysfunkcji ruchu | 1 | 2 070,00 | 3 | 5 377,00 | 2 | 4 620,00 |
| **A3** pomoc w uzyskaniu prawa jazdy przy dysfunkcji słuchu | 2 | 4 904,00 | 5 | 12 703,00 | 0 | 0 |
| **A4** oprzyrządowanie samochodu przy dysfunkcji słuchu | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| **B1** pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego przy dysfunkcji wzroku lub obu rąk | 33 | 250 067,71 | 18 | 145 683,17 | 34 | 296 707,32 |
| **B2** dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego sprzętu elektronicznego | 2 | 4 000,00 | 2 | 4 400,00 | 0 | 0 |
| **B3** pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego przy dysfunkcji wzroku | 7 | 45 643,19 | 10 | 85 866,68 | 12 | 104 343,00 |
| **B4** pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego przy dysfunkcji słuchu | 19 | 71 962,10 | 21 | 116 025,40 | 23 | 125 963,40 |
| **B5** pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 756,00 |
| **C1** | 3 | 46 227,00 | 6 | 124 200,00 | 11 | 194 150,00 |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego elektrycznego | | | | | | |
| **C2** pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego elektrycznego | 4 | 8 799,00 | 5 | 12 040,00 | 6 | 21 450,00 |
| **C3** pomoc w zakupie specjalistycznej protezy kończyny | 10 | 389 000,00 | 9 | 322 198,00 | 5 | 205 100,00 |
| **C4** pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej specjalistycznej protezy kończyny | 6 | 36 541,00 | 2 | 15 840,00 | 1 | 8 100,00 |
| **C5** pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego elektrycznego lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka inwalidzkiego ręcznego | 13 | 91 875,00 | 8 | 61 500,00 | 15 | 123 750,00 |
| **D** pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej | 16 | 35 085,08 | 17 | 60 445,50 | 26 | 60 063,78 |
| **E** pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji formie wentylacji domowej | - | - | - | - | 58 | 22 400,00 |
| **Moduł II** | | | | | | |
| pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym | 119 | 427 821,25 | 150 | 486 688,45 | 158 | 610 713,74 |
| **Razem** | **244** | **1 453 177,33** | **263** | **1 486 506,20** | **354** | **1 793 497,24** |

*Źródło: Miejski Ośrodek Rodzinie w Białymstoku, Departament Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Białymstoku*

### 5.2. Program Wyrównywania Różnic Między Regionami

Program Wyrównywania Różnic Między Regionami finansowany jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie. Program obejmuje kilka obszarów:

- obszar A - zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych,
- obszar B - likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej lub przedsiębiorstwach społecznych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania,
- obszar C - tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych,
- obszar D - likwidacja barier transportowych,
- obszar E - dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych,
- obszar F - tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej,
- obszar G - skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Obszary programu, które były realizowane przez Miasto Białystok w latach 2022-2024:

·obszar B:

- wykonanie zewnętrznego podnośnika platformowego w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Białymstoku, ul. Antoniuk Fabryczny 40 wraz z robotami towarzyszącymi oraz łazienki dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (kwota otrzymana z PFRON: 96 046,35 zł),

·obszar D:

- zakup samochodu mieszkańcom Domu Pomocy Społecznej w Białymstoku przy ul. Świerkowej 9 (kwota otrzymana z PFRON: 120 000 zł),
- zakup samochodu mieszkańcom Domu Pomocy Społecznej w Białymstoku przy ul. Baranowickiej 203 (kwota otrzymana z PFRON: 120 000 zł).

**5.3. Opieka wytchnieniowa**

Od 2019 r. do chwili obecnej Miasto Białystok realizuje program „Opieka wytchnieniowa" Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego. Program adresowany jest do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w tym zakresie. Usługa opieki wytchnieniowej ma za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnością, poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki mogły dysponować czasem, który mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw. Usługa opieki wytchnieniowej służy również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie mogli wykonywać swoich obowiązków.

W 2022 r. na realizację programu przeznaczono 930 000 zł, wsparciem objęto 88 osób i zrealizowano 18 214 godzin usług, w 2023 r. suma środków wykorzystanych na świadczenie usług wyniosła 758 000 zł, wsparcia udzielono 83 osobom i zrealizowano 7 650 godzin, zaś w 2024 r. wykorzystano 746 000 zł, usługę wytchnieniową przyznano 62 osobom, a liczba wykonanych godzin wyniosła 12 440.

Natomiast w 2018 r. na zlecenie Miasta Białystok utworzono pierwsze mieszkanie wytchnieniowe, sfinansowane z miejskiego budżetu. Inicjatywa ta powstała w odpowiedzi na rosnące potrzeby opiekunów, którzy coraz częściej poszukują takiego rodzaju wsparcia. Obecnie funkcjonują trzy mieszkania, gdzie świadczone są usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób ze spektrum autyzmu, niepełnosprawnością intelektualną, oraz osób z różnymi niepełnosprawnościami w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Na potrzebę wykonania zadań

Miasto przeznaczyło w 2022 r. – 490 000 zł i zrealizowało 12 686 godzin usług, w 2023 r. – 510 000 zł i zrealizowało 11 406 godzin usług, zaś w 2024 r. – 525 000 zł i zrealizowało 11 165 godzin usług.

Prowadzenie mieszkań wytchnieniowych w przypadku rodziców i opiekunów niepełnosprawnych dorosłych przełożyło się na poprawę jakości ich życia, zapobiegło permanentnemu zmęczeniu i przeciążeniu w sprawowaniu opieki, podniosło poziom i komfort życia rodzin osób niepełnosprawnych, szczególnie umożliwiając im odpoczynek, zadbanie o zdrowie i poprawę ogólnego samopoczucia. Natomiast w przypadku dorosłych osób niepełnosprawnych pobyt w mieszkaniu podtrzymał nabyte już umiejętności społeczne oraz z zakresu samoobsługi.

### 5.4. Usługi asystenckie

W celu poprawy jakości życia osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności i umożliwienia im pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym oraz w społeczności lokalnej, Miasto Białystok realizuje zadanie zapewnienia usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością. Program ten, finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego, ma na celu wspieranie osób z niepełnosprawnością w codziennym funkcjonowaniu oraz stymulowanie ich do podejmowania aktywności i realizowania prawa do niezależnego życia.

W 2023 roku suma środków przeznaczonych na realizację programu wyniosła 602 820 zł. Usługę asystenta przyznano 58 osobom, a liczba asystentów wyniosła 54 osoby. W 2023 roku zrealizowano łącznie 13 494 godziny usług asystenckich.

W 2024 roku na realizację zadania przeznaczono 1 823 760 zł. Wsparciem objęto 67 osób, zatrudniono 59 asystentów, a liczba wykonanych godzin wynosiła 33 937.

Usługi asystenta osobistego skierowane są do dzieci od ukończenia 2. roku życia do ukończenia 16. roku życia, które posiadają orzeczenie o niepełnosprawności oraz wskazania do stałej lub długotrwałej opieki, a także do osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, bądź traktowanych na równi z wymienionymi orzeczeniami. Usługi asystencji osobistej przyznawane są na wniosek osoby z niepełnosprawnością lub jej opiekuna, a decyzję podejmuje Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku lub osoba przez niego upoważniona. Program „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością" jest kluczowym elementem działań miasta mających na celu integrację osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne, edukacyjne i zawodowe, a także wspieranie ich w codziennym funkcjonowaniu.

### 5.5. Samodzielność-Aktywność-Mobilność – Dostępne mieszkanie i Mieszkanie dla absolwenta

Miasto Białystok, widząc potrzebę wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz ich integracji społecznej, w 2022 roku przystąpiło do realizacji programu „Samodzielność-Aktywność-Mobilność !" – Dostępne mieszkanie i Mieszkanie dla absolwenta. Programy te stanowią istotny krok w kierunku stworzenia optymalnego modelu polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnościami, skupiając się na likwidacji barier, które ograniczają ich funkcjonowanie w życiu społecznym i zawodowym. Głównym celem programów jest eliminowanie barier architektonicznych, które utrudniają dostęp do mieszkań, a tym samym ograniczają uczestnictwo beneficjentów w życiu społecznym, zawodowym i edukacyjnym. Dzięki dofinansowaniu, osoby z niepełnosprawnościami mają szansę na uzyskanie mieszkań dostosowanych do ich potrzeb, które umożliwią im samodzielność oraz pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Program „SAM – Mieszkanie dla absolwenta" skierowany jest do młodych osób po ukończeniu edukacji, które chcą uzyskać dostęp do mieszkań dostosowanych do ich potrzeb. Celem programu jest wspieranie absolwentów w rozpoczęciu samodzielnego życia poprzez umożliwienie im dofinansowania do wynajmu mieszkania na okres poszukiwania pracy i rozpoczęcia zatrudnienia., zapewniając młodym ludziom lepsze warunki do rozpoczęcia kariery zawodowej i życia niezależnego. W ramach programu w 2023 r. podpisano jedną umowę na kwotę 62 089,06 zł natomiast w 2024 r. jedną umowę na kwotę 91 973,87 zł

Natomiast program "Dostępne mieszkanie" dotyczy dopłaty do zamiany lub zakupu mieszkania – na pozbawione barier architektonicznych, znajdujące się w lokalizacji umożliwiającej samodzielne opuszczenie budynku, aż do poziomu zero przed budynkiem. W 2024 r. w ramach programu podpisano dwie umowy, na łączną kwotę 166 830,00 zł.

## 6. Kształtowanie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Edukacji (Dz.U. z 2003 r. Nr 98 poz. 895) wyróżnia się następujące rodzaje specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów:

- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym,
- niewidomych i słabowidzących,
- niesłyszących i słabosłyszących,
- przewlekle chorych,
- z niepełnosprawnością ruchową,
- zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
- z autyzmem,
- z zaburzeniami sprzężonymi,
- z zaburzeniami zachowania,
- z zagrożeniem uzależnieniami,
- z innymi niewymienionymi specyficznymi trudnościami w uczeniu się,
- zdolnych.

Rozpoznanie specjalnych potrzeb edukacyjnych pozwala na właściwy dobór metod, środków i oddziaływań dydaktyczno – wychowawczych prowadzących do stworzenia optymalnych warunków rozwoju intelektualnego i osobowościowego.

Dzieci z niepełnosprawnością uczące się w szkołach ze swoimi rówieśnikami w większym stopniu rozwijają swoje społeczne i zawodowe umiejętności potrzebne w codziennym życiu i na rynku pracy. Nauka w oddziałach integracyjnych jest nie tylko korzystna dla dzieci z niepełnosprawnością, ale także dla ich pełnosprawnych kolegów. Pozwala im stać się bardziej tolerancyjnymi i zrozumieć, iż osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do pełnego uczestnictwa i równości w społeczeństwie. Prawo dziecka z niepełnosprawnością do nauki razem ze swoimi pełnosprawnymi kolegami jest jedną z głównych zasad edukacji. Nie oznacza to jednak, iż bez znaczenia pozostają szkoły specjalne.

Kształcenie specjalne jest integralną częścią systemu oświaty. Jego istotą jest zapewnienie uczniom z niepełnosprawnościami, których możliwości są ograniczone przez czynniki biologiczne, schorzenia zdrowotne, odpowiednich warunków do realizacji obowiązku szkolnego w sposób dostosowany do tempa ich rozwoju, warunków fizycznych, emocjonalnych itp.

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niesłyszącą, słabosłyszącą, niewidzącą, słabowidzącą, z niepełnosprawnością ruchową, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym, z autyzmem oraz z zaburzeniami psychicznymi, która wymaga stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy.

Kształcenie specjalne może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych i szkołach specjalnych.

Jedną z form kształcenia dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły jest indywidualne nauczanie. Dzieciom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym zapewnia się realizację obowiązku szkolnego w formie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych indywidualnych lub zespołowych, które obejmują m.in. usprawnienia ruchowe i psychoruchowe, wyrabianie orientacji przestrzennej, naukę celowego działania dostosowanego do wieku i możliwości ucznia.

Obowiązkiem gminy jest zapewnienie uczniom z niepełnosprawnościami oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których kształcenie odbywa się na podstawie orzeczenia kwalifikacyjnego, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej lub ośrodka umożliwiającego realizację obowiązku szkolnego lub zwrot kosztu przejazdu ucznia i opiekuna środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.

W roku szkolnym 2024/2025 obowiązek szkolny w przedszkolach, szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych realizowało 4331 uczniów z orzeczoną niepełnosprawnością a w szkole przysposabiającej do pracy naukę pobierało 136 osób z orzeczoną niepełnosprawnością.

Ponadto 52 wychowanków realizowało zajęcia w oddziałach rewalidacyjno-wychowawczych oraz 13 uczniów w oddziałach IPET.

**Tabela nr 26:** Liczba uczniów, oddziałów w szkołach specjalnych w roku szkolnym 2024/2025 (wg. stanu na 15.06.2025 r.)

| Lp. | Typ oddziału | Liczba oddziałów | Liczba uczniów |
|---|---|---|---|
| 1 | specjalny | 376 (w tym 46 w szkole szpitalnej) | 1105 ( w tym 112 w szkole szpitalnej) |
| 2 | przysposabiający do pracy | 44 | 136 |
| **Razem** | | **420** | **1241** |

*Źródło: Departament Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku*

Dla dzieci i młodzieży, która ze względu na niepełnosprawności nie może uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania prowadzony jest Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. Pobyt wychowanka w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym może trwać do czasu ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak, niż do 24 roku życia. Ośrodek prowadzi działalność przez cały rok szkolny jako placówka, w której przewidziane są ferie szkolne. W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w roku szkolnym 2024/2025 przebywało 166 uczniów i wychowanków, w tym 41 wychowanków ośrodka oraz 13 wychowanków oddziałów rewalidacyjno-wychowawczych.

W roku szkolnym 2024/2025 w publicznych i niepublicznych przedszkolach i szkołach funkcjonowało 245 oddziałów integracyjnych. Oddziały integracyjne prowadziło 18 przedszkoli i 14 szkół podstawowych, 2 licea, 1 technikum oraz 1 szkoła branżowa. Łącznie w oddziałach integracyjnych uczyło się 4108 uczniów w tym 1084 z orzeczeniem. Ponadto w placówkach ogólnodostępnych funkcjonowały oddziały specjalne.

**Tabela nr 27:** Liczba oddziałów integracyjnych oraz oddziałów specjalnych w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych; liczba uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do tych oddziałów w roku szkolnym 2024/2025

| L p. | Wyszczególnienie | | Rok szkolny 2024/2025 | |
|---|---|---|---|---|
| | | | Liczba oddziałów | Z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego |
| 1. | Przedszkola | oddziały integracyjne | 70 | 299 |
| | | oddziały specjalne | 15 | 59 |
| 2. | Oddziały „0" przy SP | oddziały integracyjne | 4 | 16 |
| 3. | Szkoły podstawowe | oddziały integracyjne | 135 | 606 |
| | | oddziały specjalne | 19 | 69 |
| 4. | Licea ogólnokształcące | oddziały integracyjne | 8 | 44 |
| 5 | Technikum | oddziały integracyjne | 25 | 105 |
| 6. | Branżowe Szkoły I stopnia | oddziały integracyjne | 3 | 14 |
| **Razem:** | | oddziały integracyjne | **245** | **1084** |
| | | oddziały specjalne | **34** | **128** |

*Źródło: Departament Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku, na podstawie sprawozdania SIO*

Wśród uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w szkołach podstawowych pobierało naukę 2 252 osoby, z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego naukę w szkołach ponadpodstawowych – 920 uczniów, zaś wychowaniem przedszkolnym objętych było 1655 wychowanków posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

**Tabela nr 28:** Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, wg rodzaju niepełnosprawności / niedostosowaniem społecznym w roku szkolnym 2024/2025 w placówkach publicznych i niepublicznych

| Rodzaj niepełnosprawności / niedostosowanie społeczne | Ogółem | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Przedszkola Samorządowe | Szkoły podstawowe | Szkoła ponadpodstawowa | Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy | Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy |
| Niewidomi | 0 | 0 | 0 | | |
| Słabo widzący | 18 | 40 | 23 | | |
| Niesłyszący | 1 | 3 | 5 | | |
| Słabo słyszący | 24 | 47 | 38 | | |
| Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim | 15 | 135 | 63 | | |
| Z niepełnosprawnością intelektualną w st. umiarkowanym lub znacznym | 9 | 98 | 60 | | |
| Przewlekle chorzy | 0 | 0 | 0 | | |
| Z zaburzeniami psychicznymi | 0 | 0 | 0 | | |
| Z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją | 226 | 260 | 69 | | |
| Z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera | 788 | 1116 | 457 | | |
| Z więcej niż jedną niepełnosprawnością | 96 | 469 | 151 | 13 | |
| Niedostosowani społecznie | 0 | 0 | 2 | | |
| Zagrożeni niedostosowaniem społecznym | 0 | 78 | 15 | | |
| Zagrożeni uzależnieniem | 0 | 0 | 0 | | |
| Z zaburzeniami zachowania | 0 | 0 | 0 | | |
| Niepełnosprawność intelektualna w stopniu głębokim | | 7 | | 26 | 13 |
| **Razem** | **1312** | **2 253** | **883** | **39** | **13** |

*Źródło: Departament Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku, na podstawie arkuszy organizacji szkół i placówek*

W celu zapewnienia właściwej realizacji zaleceń poradni psychologiczno – pedagogicznych określonych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, a także w celu świadczenia pomocy psychologiczno – pedagogicznej innym potrzebującym jej uczniom, w przedszkolach i szkołach Miasta Białegostoku zatrudnieni są specjaliści.

Szczegółowe zestawienie liczby godzin zrealizowanych z uczniami poszczególnych typów szkół przedstawia poniższa tabela.

**Tabela nr 29:** Uczniowie korzystający z zajęć specjalistycznych i innych w roku szkolnym 2024/2025

| Rodzaj zajęć | Liczba uczniów korzystających z zajęć | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | PS | SP | ZSZ | LO | Szkoły specjalne | Razem |
| Rewalidacyjne | 883 | 3093 | 162 | 71 | 599 | **4 717** |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Dydaktyczno-wyrównawcze | | 25 | 922 | 241 | 613 | 23 | **1801** |
| Specjalistyczne | korekcyjno-kompensacyjne | 61 | 56 | 0 | 63 | 28 | **208** |
| | logopedyczne | 949 | 657 | 0 | 3 | 132 | **1 741** |
| | socjoterapeutyczne | 0 | 75 | 0 | 1 | 23 | **99** |
| | inne o charakterze terapeutycznym | 445 | 164 | 0 | 0 | 280 | **889** |
| | **specjalistyczne razem** | **1 455** | **952** | **0** | **67** | **463** | **2 937** |
| Warsztaty | | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | **0** |
| Związane z wyborem kierunku kształcenia, planowaniem kształcenia i kariery zawodowej | | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | **0** |
| **Ogółem** | | **2 363** | **4 967** | **403** | **751** | **1 085** | **9 455** |

*Źródło: Departament Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku (tabela dotyczy jednostek prowadzonych przez Miasto Białystok)*

W każdej szkole zatrudnieni są specjaliści w wymiarze etatów zależnym od liczby uczniów. O zatrudnieniu odpowiedniego specjalisty decyduje dyrektor, w zależności od potrzeb dzieci i młodzieży.

**Tabela nr 30:** Tygodniowa liczba godzin zajęć specjalistycznych prowadzonych przez poszczególnych specjalistów w roku szkolnym 2024/2025

| Lp. | Typ jednostki | Tygodniowa liczba godzin zajęć specjalistycznych prowadzonych przez poszczególnych specjalistów w roku szkolnym 2019/2020: | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | psycholog | logopeda | rehabilitant | pedagog specjalny | muzyko-terapeuta | pedagog | terapeuta | ogółem: |
| 1. | Przedszkola samorządowe | 735,65 | 752,85 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | **1 488,5** |
| 2. | Szkoły podstawowe | 960,79 | 571,66 | 0 | 799,30 | 0 | 899,29 | 11 | **3 242,04** |
| 3. | Zespoły Szkół Zawodowych | 233 | 0,5 | 0 | 114,5 | 0 | 161,1 | 0 | **509,1** |
| 4. | Licea ogólnokształcące | 287 | 1 | 0,50 | 269,46 | 0 | 324,27 | 2 | **884,23** |
| 5. | Szkoły specjalne | 106 | 103 | 80 | 0 | 0 | 152 | 176 | **617** |
| **Razem:** | | **2 322,44** | **1 429,01** | **80,5** | **1 183,26** | **0** | **1 536,66** | **189** | **6 740,87** |

*Źródło: Departament Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku, na podstawie arkuszy Platformy Oświatowej Miasta (tabela dotyczy jednostek prowadzonych przez Miasto Białystok)*

Jedną z form kształcenia dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły jest indywidualne nauczanie / obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne. Zadaniem organu prowadzącego jest przyznanie, na wniosek dyrektora szkoły, której uczeń posiada orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, bądź dziecko posiada orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, odpowiedniej liczby godzin.

W roku szkolnym 2024/2025 nauczaniem indywidualnym objętych było 309 uczniów, którym na jego realizację przyznano łącznie 3 361 godzin tygodniowo. Szczegółowe dane dotyczące liczby uczniów i godzin nauczania indywidualnego w poszczególnych typach szkół przedstawia poniższa tabela.

**Tabela nr 31:** Liczba uczniów i godzin nauczania indywidualnego w poszczególnych typach szkół w roku szkolnym 2024/2025 (stan na 15.06.2025 r.)

| Lp. | Typ jednostki | Liczba uczniów objętych nauczaniem | Tygodniowa liczba godzin przyznanych na |
|---|---|---|---|

| | | indywidualnym | nauczanie indywidualne |
|---|---|---|---|
| 1. | Przedszkola samorządowe | 0 | 0 |
| 2. | Szkoły podstawowe | 103 | 895 |
| 3. | Licea ogólnokształcące | 142 | 1704 |
| 4 | Technika | 48 | 576 |
| 5. | Szkoły branżowe I i II stopnia | 14 | 168 |
| 6. | Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy | 2 | 18 |
| | **Razem:** | **309** | **3 361** |

*Źródło: Departament Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku*

W przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych, a także w publicznych i niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych, mogą być tworzone zespoły wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną. Dyrektorzy przedszkoli, szkół i placówek mogą organizować wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w porozumieniu z organem prowadzącym.

W roku szkolnym 2024/2025 wczesnym wspomaganiem rozwoju w jednostkach samorządowych Miasta Białegostoku objętych zostało 11 dzieci, zaś w placówkach niepublicznych zostało objętych 1734 dzieci. Na realizację zajęć z tymi dziećmi w jednostkach niepublicznych przyznano 8 782 godzin natomiast w jednostkach publicznych łącznie 52 godzin miesięcznie.

Zgodnie z art. 32 ust. 6 w zw. z art. 39 ust. 4 i art. 39 a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 769) obowiązkiem gminy jest:

·zapewnienie niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim i sześcioletnim oraz dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym na podstawie art. 31 ust. 2 pr. ośw. bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, innej formy wychowania przedszkolnego lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego;

·zapewnienie uczniom niepełnosprawnym, których kształcenie i wychowanie odbywa się na podstawie art. 127 pr. ośw., bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej, a uczniom z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym - także do najbliższej szkoły ponadpodstawowej, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 21. rok życia;

·zapewnienie dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 36 ust. 17, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą:

a) 24. rok życia - w przypadku uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna,

b) 25. rok życia - w przypadku uczestników zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Zgodnie z art. 39 ust. 3 jeżeli droga dziecka z domu do szkoły, w której obwodzie dziecko mieszka:

1) przekracza odległości wymienione w ust. 2, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka albo zwrot kosztów przejazdu dziecka środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice, a do ukończenia przez dziecko 7 lat - także zwrot kosztów przejazdu opiekuna dziecka środkami komunikacji publicznej;

2) nie przekracza odległości wymienionych w ust. 2, gmina może zorganizować bezpłatny transport, zapewniając opiekę w czasie przewozu.

W roku szkolnym 2024/2025 zawarto z rodzicami lub opiekunami prawnymi 232 umowy na zwrot kosztów dojazdu uczniów z niepełnosprawnościami do przedszkoli, szkół i placówek oświatowych Miasta Białegostoku.

## 7. Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami

### 7.1. Transport osób z niepełnosprawnościami

Bardzo ważnym elementem warunkującym dostępność przestrzeni publicznej dla wszystkich mieszkańców Białegostoku jest komunikacja miejska. W chwili obecnej wszystkie autobusy w komunikacji miejskiej w Białymstoku są dostosowane do potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami, a ich liczba w 2024 r. wynosiła 261.

**Tabela nr 32:** Tabor autobusowy komunikacji miejskiej w Białymstoku dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

| Lp. | Tabor autobusowy komunikacji miejskiej | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|---|---|---|---|
| 1. | Liczba wszystkich autobusów | 259 | 260 | 261 |
| 2. | Liczba autobusów niskopodłogowych | 256 | 260 | 261 |
| 3. | Liczba autobusów wyposażonych w systemy nagłośnienia wewnętrznego | 251 | 254 | 255 |
| 4. | Liczba autobusów wyposażonych w systemy nagłośnienia zewnętrznego | 246 | 254 | 255 |
| 5. | Liczba autobusów wyposażona w boczne tablice zewnętrzne | 129 | 149 | 149 |

*Źródło: Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej*

Przewóz osób niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym w Białymstoku funkcjonuje nieprzerwanie od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Obecnie przewozy realizowane są przez Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej i są dostępne na terenie miasta oraz poza jego granicami. Ukierunkowany jest przede wszystkim na rzecz dowozu dzieci do placówek edukacyjnych, zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. - Praw oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59). Ten typ usług stanowi przeszło 70% wszystkich realizowanych przewozów. W miarę możliwości, przewozy świadczone są też dla pozostałych osób niepełnosprawnych. Przewoźnik dysponuje mikrobusami przystosowanymi do przewozu osób na wózkach i wykonuje średnio miesięcznie 2200 kursów (23000 km).

Szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania przewozu osób niepełnosprawnych na terenie gminy Białystok i gmin ościennych określa *Regulamin przewozu osób niepełnosprawnych w systemie mikrobusowym w gminie Białystok.*

Do korzystania z usługi przewozu uprawnione są w pierwszej kolejności osoby niepełnosprawne z dysfunkcją kończyn dolnych, a w szczególności poruszające się na wózku inwalidzkim. W miarę możliwości usługa realizowana jest w odniesieniu do pozostałych osób niepełnosprawnych.

**Tabela nr 33:** Transport osób z niepełnosprawnościami w latach 2022 – 2024.

| | Liczba mikrobusów przystosowanych do osób z niepełnosprawnościami | Liczba wykonanych kursów | Liczba osób przewożonych |
|---|---|---|---|
| **2022** | 11 | 30 759 | 61 518 |
| **2023** | 12 | 29 710 | 59 420 |
| **2024** | 12 | 28 318 | 56 636 |

*Źródło: Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej*

Działania dodatkowe realizowane przez Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej:

- tablice elektroniczne usytuowano w największych węzłach przesiadkowych informujące pasażerów o rzeczywistym czasie przyjazdu autobusów komunikacji miejskiej, wyposażone w system zapowiedzi głosowych uruchamianych za pomocą przycisku umieszczonego na słupie lub pilotem. Funkcja dedykowana dla pasażerów niedowidzących lub niewidomych, dla części których przekazano piloty. Dodatkowo kursy realizowane pojazdami niskopodłogowymi na tablicach oznaczone zostały dedykowaną ikonografiką;
- w serwisach internetowych www.przystanki.bialystok.pl oraz www.przystanki.bialystok.pl/vm/ kursy realizowane pojazdami niskopodłogowymi oznaczone zostały dedykowaną ikonografiką;
- udostępniono oprogramowanie Scheduler Poland z rozkładami jazdy na urządzenia firmy Apple (iPhone, iPod i iPad) obsługują funkcję VoiceOver, dzięki której osoby niewidome i niedowidzące mają pełny dostęp do informacji rozkładowej BKM w urządzeniach firmy Apple;

- udostępniono oprogramowanie mobile MPK na telefony z JAVĄ i systemem Android, które współpracuje z syntezatorem dźwięku dzięki czemu osoby niedowidzące i niewidome mogą dowiedzieć się, o której godzinie odjeżdża wybrany autobus;
- Aplikacje mobilne wspierające osoby niepełnosprawne w dostępie do informacji rozkładowej BKM: Time4Bus, OnTime, mobile MPK, jakDojade.

Na terenie miasta Białegostoku zlokalizowane są 702 przystanki autobusowe. Na 542 przystankach są zamontowane wiaty przystankowe. 433 wiaty są wyposażone w oświetlenie gablot rozkładowych. W 2024 roku w ramach prowadzonych postępowań przetargowych wymieniono wiaty na 12 przystankach. W wiatach przystankowych zastosowano następujące rozwiązania ułatwiające korzystanie przez osoby o różnym stopniu niepełnosprawności:

- siedziska ławek w wiacie umieszczono na wysokości odpowiadającej średniemu wzrostowi populacji,
- obniżony poziom zawieszenia gablot rozkładowych umożliwiający odczytanie każdej informacji z poziomu osoby siedzącej na wózku inwalidzkim,
- zadaszenie wiat wykonane z przydymionego poliwęglanu chroniącego przed jaskrawym światłem słonecznym, o przezroczystości pozwalającej wykorzystać oświetlenie uliczne do podwyższenia komfortu i poczucia bezpieczeństwa podróżnych podczas oczekiwania na przyjazd autobusu,
- w gablotach rozkładowych i informacyjnych zamontowane energooszczędne oświetlenie typu LED o przyjemnej, ciepłej barwie i natężeniu pozwalającym na łatwy odczyt informacji rozkładowych i innych komunikatów.

We wszystkich nowo budowanych zatokach autobusowych są stosowane podwyższone krawężniki ułatwiające wejście dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową lub wprowadzenie wózka inwalidzkiego do autobusu z poziomu peronu przystanku autobusowego.

### 7.2. Dostępność do kultury

Dostępność do kultury dla osób z niepełnosprawnościami ma duże znaczenie społeczne, dotyczy równości, integracji i prawa do uczestnictwa w życiu kulturalnym każdego człowieka, niezależnie od jego sprawności fizycznej, sensorycznej czy intelektualnej. Dostępność ta oznacza możliwość korzystania z oferty kulturalnej przez wszystkie osoby, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Chodzi nie tylko o dostęp fizyczny, ale również informacyjny, komunikacyjny i programowy.

Na terenie Miasta Białystok większość obiektów zajmowanych przez miejskie instytucje kultury jest częściowo lub całkowicie przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami:

- Białostocki Ośrodek Kultury,
- Galeria Arsenał w Białymstoku,
- Galeria im. Sleńdzińskich,
- Muzeum Pamięci Sybiru,
- Muzeum Wojska w Białymstoku,
- Białostocki Teatr Lalek,
- Dom Kultury „Śródmieście" w Białymstoku.

Miejskie instytucje kultury organizują i wspierają różnego rodzaju działania kształtujące świadomość społeczną na temat niepełnosprawności oraz przedsięwzięcia integracyjne, w których udział biorą osoby z niepełnosprawnościami.

**Tabela nr 34:** Liczba realizowanych działań kulturalnych.

| Instytucja kultury | Liczba działań kształtujących świadomość społeczną | | | Liczba działań integracyjnych z udziałem osób z niepełnosprawnościami | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 2022 | 2023 | 2024 | 2022 | 2023 | 2024 |
| Białostocki Ośrodek Kultury | 67 | 44 | 22 | 16 | 9 | 15 |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Galeria Arsenał | 3 | 5 | 2 | 12 | 4 | 53 |
| Galeria im. Sleńdzińskich | 3 | - | 4 | 4 | 21 | 27 |
| Muzeum Pamięci Sybiru | 4 | 4 | 7 | 12 | 2 | 204 |
| Muzeum Wojska | 1 | 1 | 1 | 45 | 47 | 58 |
| Białostocki Teatr Lalek | 123 | 169 | 246 | 1 | 2 | 2 |
| Dom Kultury „Śródmieście" | - | 1 | 1 | - | 1 | 1 |

*Źródło: Departament Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miejskiego w Białymstoku*

### 7.3. Dostepnosć do sportu

Dostępność do sportu osób z niepełnosprawnościami to kluczowa kwestia, która łączy się z integracją społeczną, równością szans oraz zdrowiem. Wsparcie realizacji zadań w obszarze sportu osób z niepełnosprawnościami polega na przekazywaniu środków finansowych w ramach ogłaszanych konkursów ofert z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, w tym połączonych z realizacją profilaktyki przeciwalkoholowej.

Ogłaszane konkursy ofert dotyczą następujących zadań:

1) Realizacja programów szkolenia sportowego oraz uczestnictwo w zorganizowanej rywalizacji sportowej, organizowanej przez właściwe związki sportowe, w tym sport osób z niepełnosprawnościami,
2) Organizacja lub uczestniczenie w zajęciach sportowo-rekreacyjnych o charakterze ogólnodostępnym i innych wydarzeniach sportowych połączonych z realizacją profilaktyki przeciwalkoholowej,
3) Organizacja zawodów lub imprez sportowych o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym w Białymstoku.

Ponadto zawodnicy Podlaskiego Stowarzyszenia Sportowego Osób Niepełnosprawnych „START" uzyskujący wysokie wyniki sportowe otrzymują stypendia sportowe Prezydenta Miasta Białegostoku.

W Białymstoku funkcjonują następujące organizacje prowadzące zajęcia dla osób z niepełnosprawnościami:

1) Podlaskie Stowarzyszenie Sportowe Osób Niepełnosprawnych „START" - prowadzi szkolenie sportowe w następujących sekcjach: sekcja LA (15 zawodników), sekcja pływania (42 zawodników), sekcja tenisa stołowego (10 zawodników), sekcja strzelectwa sportowego (10 zawodników), sekcja ogólnorozwojowa z elementami Boccia (10 zawodników), sekcja koszykówki na wózkach (10 zawodników), kolarstwo. Zawodnicy startują w zawodach na najwyższym poziomie sportowym – Igrzyskach paralimpijskich, mistrzostwach świata, mistrzostwach Europy. Stowarzyszenie jest organizatorem imprez i wydarzeń sportowych z udziałem osób z niepełnosprawnością ruchową.
2) Oddział Regionalny Olimpiady Specjalne Polska – Podlaskie – prowadzi zajęcia sportowe dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym, w wieku powyżej 7 lat. Treningi prowadzone są w letnich i zimowych dyscyplinach sportowych tj. LA, piłka nożna, tenis stołowy, tenis ziemny, badminton, pływanie, bowling, bocce, judo, hokej halowy, jazda konna, jazda na wrotkach, łyżwiarstwo, golf, unihokej, kolarstwo, trójbój siłowy, MATP, narciarstwo biegowe, narciarstwo zjazdowe. Zawodnicy przygotowywani podczas zajęć sportowych startują w imprezach sportowych zgodnie z harmonogramem na szczeblu regionalnym, ogólnopolskim, europejskim i światowym zajmując wysokie lokaty. Każdy zawodnik ma możliwość udziału w mityngach i turniejach trenując zadeklarowaną dyscyplinę sportową w danym okresie startowym.

Corocznie w mieście odbywają się liczne wydarzenia sportowe, w których uczestniczą osoby z niepełnosprawnościami.

**Wydarzenia, imprezy, zawody sportowe organizowane w 2022 r.:**

1) Podlaskie Stowarzyszenie Sportowe Osób Niepełnosprawnych „START":
   - Spartakiada osób niepełnosprawnych 2022,
   - Basketball Cup 2022 – turniej koszykówki na wózkach,
   - II Grand Prix Polski Osób Niepełnosprawnych w Tenisie Stołowym,
   - Paraolimpijskie Polish Open.
2) Oddział Regionalny Olimpiady Specjalne Polska:

- VIII Podlaski Miting Lekkoatletyczny.

3) Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych Intelektualnie „Otwierajmy Serca" przy Domu Pomocy Społecznej w Białymstoku:

- Organizacja XI Turnieju Sportowo - Rekreacyjnego "Sport dla wszystkich".

**Wydarzenia, imprezy, zawody sportowe organizowane w 2023 r.**

1) Podlaskie Stowarzyszenie Sportowe Osób Niepełnosprawnych „START":

- Basketball Cup 2023 - turniej koszykówki na wózkach,
- Mistrzostwa Polski w Strzelectwie Sportowym Pneumatycznym Osób Niepełnosprawnych,
- Wojewódzka Spartakiada Osób Niepełnosprawnych.

2) Oddział Regionalny Olimpiady Specjalne Polska:

- VIII Podlaski Mityng w Narciarstwie Biegowym i VII Podlaski Mityng w Narciarstwie Zjazdowym Olimpiad Specjalnych,
- VI Podlaski Turniej Judo Olimpiad Specjalnych,
- XIII Podlaski Mityng Wrotkarski Olimpiad Specjalnych,
- XXII Podlaski Turniej Piłki Nożnej Olimpiad Specjalnych,
- XIII Podlaski Turniej Badmintona Olimpiad Specjalnych,
- X Podlaski Mityng Kolarski Olimpiad Specjalnych,
- XII Podlaski Mityng Łyżwiarski Olimpiad Specjalnych,
- XI Podlaski Turniej Hokeja Halowego Olimpiad Specjalnych,
- IX Podlaskie Regaty Kajakowe Olimpiad Specjalnych,
- IV Podlaski Turniej Golfa Olimpiad Specjalnych.

3) Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych Intelektualnie „Otwierajmy Serca" przy Domu Pomocy Społecznej w Białymstoku:

- Organizacja XII Turnieju Sportowo – Rekreacyjnego "Sport dla wszystkich".

**Wydarzenia, imprezy, zawody sportowe organizowane w 2024 r.**

1) Podlaskie Stowarzyszenie Sportowe Osób Niepełnosprawnych „START":

- Basketball Cup 2024 - turniej koszykówki na wózkach,
- Wojewódzka Spartakiada Osób Niepełnosprawnych.

2) Oddział Regionalny Olimpiady Specjalne Polska:

- XI Ogólnopolskie Zimowe Igrzyska Olimpiad Specjalnych, Białystok 2024,
- XIII Podlaski Turniej Badmintona Olimpiad Specjalnych,
- XI Podlaski Mityng w Biegach Przełajowych Olimpiad Specjalnych,
- X Podlaski Mityng Pływacki Olimpiad Specjalnych,
- XII Podlaski Turniej Tenisa Stołowego Olimpiad Specjalnych,
- XII Podlaski Turniej Bowlingowy Olimpiad Specjalnych,
- XXIII Podlaski Turniej Piłki Nożnej Olimpiad Specjalnych,
- VII Podlaski Turniej Bocce Olimpiad Specjalnych,
- X Podlaski Mityng Kolarski Olimpiad Specjalnych,
- XII Podlaski Turniej Tenisowy Olimpiad Specjalnych.

3) Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych Intelektualnie „Otwierajmy Serca" przy Domu Pomocy Społecznej w Białymstoku:

- Organizacja XIII Turnieju Sportowo - Rekreacyjnego "Sport dla wszystkich".

Dzięki tym inicjatywom osoby z niepełnosprawnością mają możliwość uczestniczenia w różnorodnych formach aktywności fizycznej, co pomaga im lepiej się integrować oraz podnosi komfort ich życia.

Na terenie Miasta Białystok obiekty użyteczności publicznej administrowane przez Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz Spółkę Stadion Miejski w Białymstoku są przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Są to:

- Pływalnia Sportowa,
- Pływalnia Kameralna,
- Pływalnia Rodzinna,
- Ośrodek Sportów Wodnych "Dojlidy",
- Hotel BOSiR,
- Stadion Lekkoatletyczny,
- Lodowisko,
- Tor Białystok,
- Stadion Miejski.

8. **Miejska Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych**

Miejska Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Białegostoku została powołana na 4 letnią kadencję na lata 2023-2027 Zarządzeniem Nr 1254/23 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 11 grudnia 2023 r. w sprawie powołania Miejskiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Białegostoku.

Rada jest organem opiniodawczo-doradczym Prezydenta w sprawach dotyczących osób z niepełnosprawnościami, składa się z 5 członków powoływanych spośród przedstawicieli działających na terenie Miasta Białegostoku organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego.

Rada wyraża swoją opinię w sprawach należących do zakresu jej działania w formie uchwały lub odpowiedniego zapisu w protokole.

Zgodnie z zapisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zakresu działania Rady należy:

1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:
   a) integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
   b) realizacji praw osób niepełnosprawnych,
2) opiniowanie projektów miejskich programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
3) ocena realizacji programów,
4) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę miejską pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Siedziba Miejskiej Rady znajduje się w budynku przy ul. Bema 60/1 w Białymstoku, w którym mieści się Departament Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, zapewniający Radzie obsługę administracyjno-organizacyjną.

W roku 2023 r. Rada podjęła 5 uchwał, z czego 2 w sprawie ustalenia wysokości dofinansowania w 2023 r. ze środków PFRON na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej oraz 3 uchwały w sprawie propozycji podziału środków PFRON na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych przyznanych Miastu Białystok w 2023 r. W roku 2024 r. Rada podjęła 3 uchwały, z czego 1 w sprawie ustalenia wysokości dofinansowania w 2024 r. ze środków PFRON na zadania z zakresu rehabilitacji

społecznej, oraz 2 uchwały w sprawie propozycji podziału środków PFRON na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych przyznanych Miastu Białystok w 2024 r.

## II. PRIORYTETY DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

### 1. Kształtowanie świadomości społecznej związanej z problematyką osób z niepełnosprawnościami.

Warunkiem skuteczności wszelkich działań zmierzających do stworzenia równych szans osobom z niepełnosprawnościami jest uświadomienie każdemu obywatelowi istoty niepełnosprawności, jej przyczyn oraz barier na jakie napotyka osoba z niepełnosprawnością w codziennym funkcjonowaniu.

Celem jest uświadomienie społeczeństwu, że niepełnosprawność ma przede wszystkim wymiar społeczny – powstaje w wyniku istniejących barier, które tworzy otoczenie: architektonicznych, komunikacyjnych, i mentalnych, a nie jedynie z powodu indywidualnych ograniczeń fizycznych lub psychicznych jako skutek choroby czy urazu.

Świadomość niepełnosprawności to wiedza na jej temat, walka ze stereotypami oraz informowanie o metodach aktywnego wsparcia tej grupy społecznej, w celu stworzenia jej jak najbardziej optymalnych warunków do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Jest to podejście wymagające zaangażowania zarówno ze strony społeczeństwa, służb publicznych i organizacji pozarządowych oraz samych osób z niepełnosprawnościami.

**Zadania:**

1) prowadzenie działań informacyjnych podnoszących świadomość osób z niepełnosprawnościami:
   - prowadzenie miejskiego informatora dla osób z niepełnosprawnościami,
   - prowadzenie kampanii informacyjnych;
2) prowadzenie analiz dotyczących środowiska osób z niepełnosprawnościami:
   - prowadzenie badań dotyczących potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
3) kształtowanie świadomości społecznej na temat osób z niepełnosprawnościami:
   - prowadzenie kampanii społecznych,
   - organizacja konferencji i seminariów.

**Zakładane rezultaty:**

1) zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do informacji,
2) zmiana postaw społecznych w stosunku do środowiska osób z niepełnosprawnościami.

| Priorytet | Zadania | Wskaźniki rezultatu |
|---|---|---|
| 1.**Kształtowanie świadomości społecznej związanej z problematyką osób z niepełnosprawnościami** | 1) prowadzenie działań informacyjnych podnoszących świadomość osób z niepełnosprawnościami | - liczba działań służących podnoszeniu świadomości osób z niepełnosprawnościami w zakresie przysługujących im praw i obowiązków<br><br>- liczba badań dotyczących środowiska osób z niepełnosprawnościami<br><br>- liczba działań służących podniesieniu świadomości mieszkańców Białegostoku w zakresie problematyki osób z niepełnosprawnościami |
| | 2) prowadzenie analiz dotyczących środowiska osób z niepełnosprawnościami | |
| | 3) kształtowanie świadomości społecznej na temat osób z niepełnosprawnościami | |

**Realizatorzy**: Urząd Miejski w Białymstoku: Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji, Departament Kultury, Promocji i Sportu, Centrum Aktywności Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, Pełnomocnik Prezydenta Miasta Białegostoku ds. Osób z Niepełnosprawnościami.

**Źródła finansowania**: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

2. **Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami**

Praca jest najskuteczniejszym środkiem pełnej (leczniczej, zawodowej i społecznej) rehabilitacji. Pozwala ona osobom z niepełnosprawnościami doskonalić się, podnosić kwalifikacje a także jest źródłem dochodów służących zaspokojeniu potrzeb własnych i rodziny.

Pozostawanie bez pracy wywołuje u osób bezrobotnych a w szczególności niepełnosprawnych szereg negatywnych skutków psychologicznych i społecznych. Wpływa na poczucie braku własnej wartości i akceptacji, a w konsekwencji rezygnacji i braku chęci działania na rzecz poprawy własnej sytuacji życiowej.

Niezbędne zatem jest podejmowanie wszelkich działań szczególnie w dziedzinie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Wszelkie inicjatywy podejmowane w tym zakresie powinny również uwzględniać prawa przysługujące osobom z niepełnosprawnościami.

**Zadania:**

1) zatrudnianie i rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami:
   - pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe oraz szkolenia osób z niepełnosprawnościami,
   - przyznawanie osobom z niepełnosprawnościami jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej,
   - zwrot pracodawcom kosztów wyposażenia stanowiska pracy osobie z niepełnosprawnością,
   - dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie prowadzenia działalności gospodarczej albo własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego,
   - edukacja osób z niepełnosprawnościami w zakresie poruszania się po rynku pracy,
   - aktywizacja osób z niepełnosprawnościami bezrobotnych i poszukujących pracy w ramach subsydiowanych form zatrudnienia,
   - wsparcie osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy poprzez zatrudnienie wspomagane;
2) promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami:
   - współpraca z pracodawcami w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami,
   - promowanie korzyści wynikających z zatrudniania osób z niepełnosprawnościami.

**Zakładane rezultaty:**

1) zwiększenie dostępu do informacji na temat możliwości aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami;
2) większa efektywność form rehabilitacji zawodowej przygotowującej do podjęcia pracy na otwartym rynku pracy;
3) większy dostęp osób z niepełnosprawnościami do szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz staży zawodowych;
4) zwiększenie świadomości pracodawców w zakresie możliwości i form zatrudniania osób z niepełnosprawnością;
5) zwiększenie możliwości podejmowania pracy przez osoby z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy.

| Priorytet | Zadania | Wskaźniki rezultatu |
|---|---|---|
| 2.**Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami** | 1)zatrudnianie i rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami | - liczba przeprowadzonych szkoleń<br>- liczba osób korzystających z subsydiowanych form zatrudnienia<br>- liczba osób korzystających z porad<br>- liczba osób korzystających z różnych form wsparcia |

| | | |
|---|---|---|
| | | zatrudnienia<br>- liczba zawartych umów na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej<br>- liczba zawartych umów na wyposażenie stanowiska pracy osobie z niepełnosprawnością<br>- liczba zawartych umów na dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie prowadzenia działalności gospodarczej lub gospodarstwa rolnego |
| | 2)promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami | - liczba wydarzeń służących aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych |

**Realizatorzy**: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Urząd Miejski w Białymstoku: Departament Spraw Społecznych.

**Źródła finansowania**: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

3. **Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i usług**

Przestrzeń publiczna koncentruje życie lokalnej społeczności a od jej ukształtowania zależy jakość życia jej mieszkańców. Wspólna przestrzeń zwiększa szanse na integrację i rozwój więzi społecznych. Przyjazna przestrzeń publiczna to taka, w której chętnie przebywamy, i w której czujemy się bezpiecznie. Dla osób z niepełnosprawnościami przestrzenią przyjazną jest dodatkowo przestrzeń pozbawiona barier architektonicznych i gwarantująca bezpieczne poruszanie się.

Niemożność korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami z dostępnych innym dóbr publicznych i infrastruktury społecznej rodzi poczucie niesprawiedliwości i wyobcowania. Wszelkiego rodzaju utrudnienia występujące w budynkach użyteczności publicznej i ich okolicach, a także w funkcjonującej przestrzeni publicznej, uniemożliwiające lub utrudniające swobodę ruchu osobom z niepełnosprawnościami ograniczają aktywność tych osób i powodują ich izolację. Dlatego też umożliwienie powszechnego dostępu do wspomnianych miejsc konieczne jest nie tylko z uwagi na konstytucyjne prawo osób z niepełnosprawnościami do równego traktowania, ale powinno stać się motywacją do zmiany sposobu życia. Osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć możliwość korzystania z przestrzeni życiowej, sięgania po dobra społeczne, nawiązywania kontaktów z innymi.

Powszechny dostęp do obiektów znajdujących się w przestrzeni publicznej gwarantuje zatem osobom z niepełnosprawnościami równoprawne korzystanie ze swoich praw obywatelskich, dlatego też istotnym elementem jest stworzenie standardów współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami przy tworzeniu projektów budowlanych oraz planów zagospodarowania przestrzennego, aby zapewnić tę dostępność już na etapie projektowym.

Przyjazna przestrzeń publiczna to nie tylko dostosowane obiekty użyteczności publicznej (w tym edukacyjne), ale również polityka transportowa miasta tj. transport miejski, a zatem dostosowana do potrzeb osób z różnymi dysfunkcjami komunikacja miejska, w tym infrastruktura przystankowa oraz organizowany przez Miasto Białystok transport osób z niepełnosprawnościami uwzględniający indywidulane potrzeby tej grupy mieszkańców Miasta.

**Zadania:**

1) dostosowanie infrastruktury miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami:

- likwidacja barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych,

- likwidacja barier architektonicznych w miejskich obiektach sportowych i kulturalnych,
- likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej będących własnością Miasta,
- likwidacja barier architektonicznych w gminnych lokalach użytkowych i mieszkalnych zarządzanych przez Zarząd Mienia Komunalnego,
- budowa lub remont (przebudowa) budynków mieszkalnych i użytkowych bez barier architektonicznych,
- wyznaczanie miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami,
- budowa lub przebudowa sygnalizacji świetlnych z jednoczesną sygnalizacją dźwiękową.

2) polityka transportowa Miasta:
- dostosowanie środków miejskiego transportu zbiorowego do przewozu osób ze szczególnymi potrzebami,
- dostosowanie przystanków komunikacji miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- realizacja usług transportowych w systemie mikrobusowym dla osób z niepełnosprawnościami.

3) dostosowanie informacji cyfrowej i komunikacji:
- dostosowanie stron urzędu i instytucji do standardu WCAG 2.1.

**Zakładane rezultaty:**

1) zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami;

2) dostosowanie transportu i jego infrastruktury do obsługi osób z niepełnosprawnościami;

3) zapewnienie dostępności cyfrowej.

| Priorytet | Zadania | Wskaźniki rezultatu |
|---|---|---|
| 3.**Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i usług** | 1)dostosowanie infrastruktury miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami | - liczba placówek edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami<br><br>- liczba miejskich obiektów sportowych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami<br><br>- liczba miejskich obiektów kulturalnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami<br><br>- liczba budynków użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami<br><br>- liczba lokali mieszkalnych z zasobów gminnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami<br><br>- liczba lokali użytkowych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami<br><br>- liczba wyznaczonych miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami |

| | | |
|---|---|---|
| | 2)polityka transportowa Miasta | - liczba i odsetek środków miejskiego transportu zbiorowego do przewozu osób ze szczególnymi potrzebami<br>- liczba i odsetek przystanków komunikacji miejskiej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami<br>- liczba zrealizowanych usług transportowych w systemie mikrobusowym |
| | 3)dostosowanie informacji cyfrowej i komunikacji | - % dostępnych stron internetowych urzędu i instytucji zgodnych z WCAG 2.1 |

**Realizatorzy**: Urząd Miejski w Białymstoku: Departament Obsługi Urzędu, Departament Edukacji, Departament Kultury, Promocji i Sportu, Zarząd Dróg Miejskich, Departament Inwestycji, Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej, Zarząd Mienia Komunalnego. Centrum Usług Informatycznych.

**Źródła finansowania**: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

4. **Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami**

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w życiu społecznym i realizowana jest przede wszystkim przez wyrabianie zaradności osobistej oraz pobudzanie aktywności społecznej osoby z niepełnosprawnościami. Pełne włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne jest utrudnione przez występowanie różnego rodzaju barier ograniczających społeczne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością.

Realizacja procesu rehabilitacji społecznej wymaga zaangażowania ze strony społeczeństwa oraz samych osób z niepełnosprawnościami. Osoby z niepełnosprawnościami muszą bowiem przystosować się do wymogów życia społecznego poprzez opanowanie umiejętności funkcjonowania w sytuacjach społecznych, społeczeństwo natomiast powinno likwidować wszelkie bariery utrudniające włączanie się osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej i integracji ze środowiskiem powinny być również skoncentrowane na przeciwdziałaniu dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami oraz podnoszeniu wizerunku tych osób jako aktywnych i pełnoprawnych członków społeczeństwa.

**Zadanie:**

1) rozwijanie umiejętności społecznych i poprawa psychofizycznej sprawności osób z niepełnosprawnościami:
   - dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej,
   - dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
   - dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
   - likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
   - dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika;
2) poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami poprzez różnorodne formy wsparcia i aktywności;
1) działalność Miejskiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych:
   - opiniowanie projektów lokalnych aktów prawnych na rzecz osób niepełnosprawnych.

**Zakładane rezultaty:**

1) rozszerzenie i zwiększenie dostępności form pomocy społecznej kierowanych do osób z niepełnosprawnościami;

2) poprawa jakości funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie;

3) podniesienie efektywności i jakości realizowanych zadań w oparciu o obowiązujący system prawny.

| Priorytet | Zadanie | Wskaźniki rezultatu |
|---|---|---|
| 4.**Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami** | 1)rozwijanie umiejętności społecznych i poprawa sprawności psychofizycznej osób z niepełnosprawnościami | - liczba działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami |
| | 2)**poprawa jakości życia poprzez różnorodne formy wsparcia i aktywności** | - liczba realizowanych inicjatyw skierowanych do osób z niepełnosprawnościami |
| | 3)działalność Miejskiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych | - liczba podjętych uchwał |

**Realizatorzy**: Urząd Miejski w Białymstoku: Departament Spraw Społecznych, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku.

**Źródła finansowania**: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

5. **Integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami**

Zagadnienie integracji społecznej osób z niepełnosprawnością jest złożonym procesem, zaś działania w tym zakresie powinny zmierzać ku wzrostowi uczestnictwa tych osób w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym, poprzez szereg inicjatyw wspomagających i aktywizujących zarówno same osoby z niepełnosprawnościami, jak też ich otoczenie. Pełna integracja osób z niepełnosprawnościami wymaga zniesienia wszelkich barier m.in. edukacyjnych i społecznych, celem umożliwienia tej grupie mieszkańców Białegostoku prowadzenia w miarę normalnego i aktywnego życia społecznego.

Integracji z osobami z niepełnosprawnościami nie sprzyjają wciąż występujące w społeczeństwie bariery mentalne. Brak kontaktów z osobami z niepełnosprawnościami jak i rzetelnej wiedzy na temat niepełnosprawności prowadzi do niewłaściwych postaw i zachowań.

**Zadania:**

1) realizacja przedsięwzięć integracyjnych:

- organizacja wydarzeń integracyjnych o różnym charakterze,
- promocja osiągnięć osób z niepełnosprawnościami;

2) działalność kulturalna osób z niepełnosprawnościami:

- organizacja działań kulturalnych kształtujących świadomość społeczną na temat osób z niepełnosprawnościami,
- organizacja kulturalnych działań integracyjnych z udziałem osób z niepełnosprawnościami;

3) sport osób z niepełnosprawnościami:

- organizacja wydarzeń sportowych o charakterze integracyjnym;

4) edukacja dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami:

- zapewnianie warunków realizacji kształcenia specjalnego w przedszkolach i szkołach, w tym ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych,
- zapewnianie warunków realizacji indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży,
- zapewnianie warunków organizowania zespołów wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w przedszkolach, szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych,

- działania służące podniesieniu kompetencji kadry pedagogicznej, w tym dyrektorów, nauczycieli i specjalistów w zakresie form i metod pracy z wychowankiem / uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- zapewnianie pomocy doradców zawodowych dla uczniów z niepełnosprawnościami i rodziców w zakresie wyboru typu szkoły i ukierunkowania zawodowego,
- współpraca jednostek oświatowych zaangażowanych w pomoc specjalistyczną dziecku w zakresie ujednolicenia oddziaływań terapeutycznych,
- zapewnianie warunków realizacji edukacji włączającej,
- podejmowanie działań na rzecz zwiększenia oferty zajęć pozalekcyjnych uczniom z niepełnosprawnościami, w tym oferta realizacji programów edukacyjno – wychowawczych służących integracji społecznej uczniów z niepełnosprawnościami.

**Zakładane rezultaty:**

1) zwiększenie liczby osób z niepełnosprawnościami biorących udział w przedsięwzięciach integracyjnych,
2) zwiększenie oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami;
3) zwiększenie oferty sportowej dla osób z niepełnosprawnościami;
4) objęcie wszystkich wychowanków i uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego odpowiednią formą pomocy, stosownie do zaleceń wskazanych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego;
5) objecie wszystkich wychowanków i uczniów posiadających opinię o potrzebie nauczania indywidualnego / indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego lub wczesnego wspomagania rozwoju dziecka odpowiednią formą pomocy;
6) zwiększenie kompetencji kadry pedagogicznej w zakresie pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością;
7) zwiększenie liczby uczniów z niepełnosprawnościami korzystających z zajęć pozalekcyjnych, będących odbiorcami projektów edukacyjno – wychowawczych.

| Priorytet | Zadania | Wskaźniki rezultatu |
|---|---|---|
| 5.**Integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami** | 1)realizacja przedsięwzięć integracyjnych | - liczba przedsięwzięć skierowanych do środowiska osób z niepełnosprawnościami<br>-ilość osób z niepełnosprawnościami korzystających z tej formy integracji |
| | 2)działalność kulturalna osób z niepełnosprawnościami | - liczba działań kształtujących świadomość społeczną na temat niepełnosprawności<br>- liczba działań integracyjnych z udziałem osób z niepełnosprawnościami |
| | 3)sport osób z niepełnosprawnościami | - liczba wydarzeń, imprez, zawodów sportowych<br>- ilość osób z niepełnosprawnością biorących w nich udział |
| | 4)edukacja dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami | - liczba placówek edukacyjnych kształcenia specjalnego<br>- liczba dzieci z niepełnosprawnością korzystających z kształcenia |

| | | |
|---|---|---|
| | | specjalnego<br>- liczba dzieci objętych nauczaniem indywidualnym<br>- liczba dzieci objętych indywidualnym rocznym przygotowaniem przedszkolnym<br>- liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju dziecka<br>- liczba podjętych działań służących podniesieniu kompetencji kadry pedagogicznej w zakresie pracy z wychowankiem/ uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi<br>-liczba udzielonych porad/ działań doradców zawodowych w zakresie poradnictwa uczniom z niepełnosprawnością<br>- liczba przypadków nawiązanej współpracy w celu ujednolicenia oddziaływań terapeutycznych wobec danego dziecka<br>- liczba dzieci/uczniów z niepełnosprawnościami realizujących wychowanie przedszkolne/ obowiązek szkolny w oddziale ogólnodostępnym<br>- liczba uczniów z niepełnosprawnościami uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, będących odbiorcami projektów edukacyjno-wychowawczych |

**Realizatorzy**: Urząd Miejski w Białymstoku: Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji, Departament Kultury, Promocji i Sportu, Centrum Aktywności Społecznej.

**Źródła finansowania**: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

6. **Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami**

Aktywna działalność organizacji pozarządowych jest istotną cechą społeczeństwa obywatelskiego oraz elementem spajającym i aktywizującym społeczność lokalną. Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego skupiają w swoich szeregach najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne mieszkańców. Do budowania partnerstwa istotne znaczenie ma zarówno wymiana doświadczeń między organizacjami, które mają wieloletnie doświadczenie w działaniach na rzecz osób z niepełnosprawnościami, jak i ich współpraca z sektorem publicznym, a w szczególności między organami samorządu terytorialnego. Rozległość zadań, w które angażują się organizacje, ich społeczny charakter oraz wysoki poziom realizowanych zadań powodują, że są postrzegane jako cenny partner samorządu lokalnego. Dostrzegając ich wartość należy uznać za istotny ich wpływ na poprawę jakości funkcjonowania środowiska osób z niepełnosprawnościami w Mieście.

**Zadania:**

1) wspieranie i powierzanie zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami;

2) udzielanie wsparcia organizacjom pozarządowym w trybie pozakonkursowym;

3) udzielanie rekomendacji organizacjom pozarządowym współpracującym z Miastem.

**Zakładane rezultaty:**

1) zintensyfikowanie działań organizacji pozarządowych w środowisku osóbz niepełnosprawnościami;

2) promowanie działań zmierzających do szeroko rozumianej integracji osób z niepełnosprawnościami;

3) koordynacja i korelacja działań organizacji pozarządowych działających w środowisku osób z niepełnosprawnościami.

| Priorytet | Zadania | Wskaźniki rezultatu |
|---|---|---|
| 6.**Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami** | 1)wspieranie i powierzanie zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami | - liczba ofert złożonych w ramach otwartych konkursów ofert konkursów<br>- liczba organizacji, które otrzymały wsparcie Miasta |
| | 2)udzielanie wsparcia organizacjom pozarządowym w trybie pozakonkursowym | - liczba organizacji, które uzyskały wsparcie |
| | 3)udzielanie rekomendacji organizacjom pozarządowym współpracującym z Miastem | - liczba udzielonych rekomendacji |

**Realizatorzy**: Urząd Miejski w Białymstoku: Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji, Departament Kultury, Promocji i Sportu, Centrum Aktywności Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku.

**Źródła finansowania**: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

7. **Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb**

Rodziny, których członkiem jest osoba z niepełnosprawnością lub samotne osoby z niepełnosprawnościami częściej niż inne znajdują się w trudnych sytuacjach życiowych. Pogorszenie sytuacji życiowej związane jest często z koniecznością rezygnacji z pracy, koniecznością zapewnienia opieki osobie z niepełnosprawnością, ponoszeniem kosztów na zakup leków czy podjęcie rehabilitacji. Wyrównanie szans osób z niepełnosprawnościami w dążeniu do godnego życia wymaga zapewnienia tym osobom jak i ich rodzinom wsparcia materialnego, socjalnego oraz psychologicznego.

Działania podejmowane na rzecz rodzin, w których żyją osoby z niepełnosprawnościami powinny być zróżnicowane. Inaczej bowiem kształtują się potrzeby samotnych osób z niepełnosprawnościami niż potrzeby rodzin opiekujących się niepełnosprawnym członkiem rodziny. Innego rodzaju pomocy oczekują rodzice wychowujący dzieci z niepełnosprawnościami a innej pomocy potrzebują niepełnosprawni rodzice wychowujący dzieci zdrowe. Osoby z niepełnosprawnościami, które nie mogą otrzymać opieki i wychowania w środowisku rodzinnym, powinny otrzymać wsparcie w odpowiednich placówkach opiekuńczych.

**Zadania:**

1) udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom:

- udzielanie pomocy pieniężnej i niepieniężnej osobom z niepełnosprawnościami,
- pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego świadczonego przez prawników i psychologów;

2) zlecanie i koordynacja realizacji usług opiekuńczych:

- świadczenie usług opiekuńczych,

- świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami;

3) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowej dla osób z niepełnosprawnościami;

4) zapewnienie całodobowej opieki osobom z niepełnosprawnościami;

5) pozyskiwanie i koordynacja pracy wolontariuszy pomagających osobom z niepełnosprawnościami;

6) świadczenie usług asystenta osoby niepełnosprawnej;

7) świadczenie usług opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami.

**Zakładane rezultaty:**

1) poprawa jakości funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin;

2) umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami efektywnego funkcjonowania w środowisku.

| Priorytet | Zadania | Wskaźniki rezultatu |
|---|---|---|
| 7.**Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb** | 1)udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom | - liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej |
| | 2)zlecanie i koordynacja realizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych | - liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych |
| | 3)prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowej dla osób z niepełnosprawnościami | - liczba placówek środowiskowych zapewniających wsparcie osobom z niepełnosprawnościami |
| | 4)zapewnienie całodobowej opieki osobom z niepełnosprawnościami | - liczba placówek całodobowej opieki dla osób z niepełnosprawnościami |
| | 5)pozyskiwanie i koordynacja pracy wolontariuszy pomagających osobom z niepełnosprawnością | - liczba wolontariuszy pomagających osobom z niepełnosprawnościami |
| | 6)udzielanie świadczeń usługi asystenta osoby niepełnosprawnej | - liczba asystentów osoby niepełnosprawnej<br>- liczba osób korzystających z usług asystenta osoby niepełnosprawnej<br>- liczba zrealizowanych godzin usług asystenta osoby niepełnosprawnej |
| | 7)udzielanie świadczeń usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami | - liczba opiekunów osób niepełnosprawnych korzystających z opieki wytchnieniowej<br>- liczba zrealizowanych godzin usług opieki wytchnieniowej |

**Realizatorzy**: Urząd Miejski w Białymstoku: Departament Spraw Społecznych, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku.

**Źródła finansowania**: budżet Miasta Białegostoku, środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze unijne, budżet państwa.

## III. WDRAŻANIE I MONITORING PROGRAMU

„Miejski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2026 – 2030" jest dokumentem perspektywicznym, którego założeniem jest nakreślenie kierunków działań Miasta Białystok w obszarze szeroko rozumianej problematyki osób z niepełnosprawnościami mieszkających w Białymstoku.

Priorytety i zadania wymienione w Programie realizowane powinny być w ścisłej współpracy podmiotów publicznych jak i organizacji pozarządowych.

Skuteczność jego realizacji wymaga:

- konsekwentnego wdrażania w życie zaplanowanych zadań,
- aktywnych działań na rzecz pozyskiwania dodatkowych środków finansowych (tj. ze źródeł innych niż budżet Miasta Białegostoku),
- uświadomienia społeczności lokalnej znaczenia realizacji podejmowanych przedsięwzięć dla osób z niepełnosprawnościami.

Warunkiem skuteczności działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Miasta jest ich ciągłe monitorowanie i ocena poziomu ich realizacji.

Monitoring będzie służył diagnozowaniu i ocenie stopnia realizacji wyznaczonych priorytetów i zadań poprzez regularne zbieranie informacji zwrotnych na temat skuteczności efektywności wdrażania.

Zgodnie z zapisami art. 35 a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913 z późn. zm.) roczna informacja z realizacji Programu w poszczególnych latach będzie przedstawiana Wojewodzie Podlaskiemu.

Z-CA DYREKTORA Departamentu Spraw Społecznych Marzena Andrzejewska 31.10.2025

wz. PREZYDENTA MIASTA
Rafał Rudnicki
ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA

## UZASADNIENIE

Potrzeba podjęcia przedmiotowej uchwały wynika z art. 35 a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2025 poz. 913 z późn. zm.). Przedmiotowy Program jest kontynuacją „Miejskiego programu działań na rzecz rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2021 – 2025" i rozwinięciem podjętych przez Miasto inicjatyw na rzecz mieszkańców z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów. Program ma na celu zminimalizowanie skutków niepełnosprawności, zaktywizowanie osób z niepełnosprawnościami oraz stworzenie im optymalnych warunków do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Z-CA DYREKTORA
Departamentu Spraw Społecznych
Marzanna Andrzejewska

WZ. PREZYDENTA MIASTA
Rafał Rudnicki
ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA